

รายงานผลงานวิจัย
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

เรื่อง การแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้ของ
ผู้ใต้บังคับบัญชาในจังหวัดเชียงใหม่
ACADEMIC PERFORMANCE OF KASET AMPHURS AS PERCIEVED BY SUBORDINATES
IN CHIANGMAI PROVINCE

ได้รับการจัดสรรงบประมาณวิจัย ประจำปี 2534

จำนวน 19,280

หัวหน้าโครงการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สนิลา หนูผล

ผู้ร่วมงาน

งานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์

วันที่

เดือน

พ.ศ.

S 169 149

สารบัญเรื่อง

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ปัญหาการวิจัย	2
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
	ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	การตรวจเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	6
	แนวคิดเกี่ยวกับงานส่งเสริมการเกษตร	6
	ผู้บริหารงานส่งเสริมการเกษตร	8
	แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหาร	9
	บทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของเกษตรอำเภอ	10
	การรับรู้ของเกษตรกร	14
	ภาคสรุป	18
3	วิธีการวิจัย	21
	สถานที่ดำเนินการศึกษา	21
	ผู้ให้ข้อมูล	22
	นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	24
	เครื่องมือรวบรวมข้อมูล	25
	การทดสอบเครื่องมือ	26
	วิธีการรวบรวมข้อมูล	26
	การวิเคราะห์ข้อมูล	26
	ระยะเวลาในการวิจัย	27
4	ผลการวิจัยและวิจารณ์	28
	ลักษณะส่วนบุคคล	28
	ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ	32

การแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ	38
ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล	
การแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ	41
ตามความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูล	
ความสอดคล้องระหว่างการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูล	45
เกี่ยวกับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ	
5. สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	46
สรุปผลวิจัย	46
ผลการวิจัย	47
การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	48
เอกสารอ้างอิง	51
ภาคผนวก	54
ผลการทดสอบค่าอำนาจการจำแนกของเครื่องมือ	55

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย	22
2 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะส่วนบุคคล	31
3 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ	36
4 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามระดับการรับรู้ในความสามารถทางวิชาการที่เกษตรอำเภอแสดงออก	40
5 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามระดับความคาดหวังในความสามารถทางวิชาการของเกษตรอำเภอที่ควรจะเป็น	42
6 น้ำหนักคะแนนค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อความเกี่ยวกับความสามารถทางวิชาการที่เกษตรอำเภอแสดงออกตามการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูล	43

คำนิยม

การศึกษาถึงการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้ของผู้ได้บังคับบัญชาในจังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ เพื่อทราบถึงระดับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูล รวมถึงความสอดคล้องระหว่างการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ ผลการวิจัยครั้งนี้ เห็นว่า เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารงานส่งเสริมการเกษตรหรือเกษตรกรอำเภอ นำไปใช้ในการปรับปรุงและสร้างเสริมความสามารถในการบริหารงานโดยเฉพาะการบริหารความรู้ทางวิชาการและการนิเทศงานให้กับผู้ได้บังคับบัญชาต่อไป

งานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ในปีงบประมาณ 2534 เจ้าหน้าที่งานการเกษตรและเจ้าหน้าที่งานเทคนิคการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ให้การช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในระหว่างรวบรวมข้อมูลได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สุนิลา ทนุผล
มีนาคม 2535

**การแสดงออกในความสามารถทางวิชาการ
ของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้ของ
ผู้ได้บังคับบัญชาในจังหวัดเชียงใหม่**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนิลา ทนุผล

สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร

สถานีเทคโนโลยีการเกษตรแม่ใจ เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอที่แสดงออกตามการรับรู้และความคาดหวังของผู้ได้บังคับบัญชาในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือเจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ รวมให้ผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้ของผู้ได้บังคับบัญชา ข้อมูลที่รวบรวมมานี้ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุโดยเฉลี่ย 35 ปี เจ้าพนักงานการเกษตรส่วนมากเป็นเพศชาย ส่วนเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรเป็นเพศหญิงทั้งหมด ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดได้สมรสแล้ว นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางการเกษตร หรือเทียบเท่าในสาขาวิชาเอกส่งเสริมการเกษตร

ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือและมีอายุราชการเฉลี่ย 11 ปี ในปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเป็นข้าราชการระดับ 4 และมีรายได้เฉลี่ย 136,936 บาทต่อปีต่อครอบครัว นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมหรือดูงานด้านส่งเสริมการเกษตรหรือเคหกิจเกษตร ตั้งแต่ปี 2532 จนถึงปัจจุบันและผู้ที่เคยได้รับการฝึกอบรมหรือดูงานเกือบทั้งหมดนั้นมักจะได้รับการฝึกอบรมหรือดูงานภายในประเทศ

สำหรับการแสดงออกในความสามารถของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้ของผู้ได้บังคับบัญชานั้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งรับรู้ว่าการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับ "มาก" และอีกบางส่วน (15.15 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าเกษตรกรอำเภอมีการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับ "มากที่สุด" แต่อีก 18.50 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่า เกษตรอำเภอมีการแสดงออกในระดับ "ปานกลาง" แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อสอบถามถึงความคาดหวังของผู้ได้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคาดหวังให้เกษตรกรอำเภอมีการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับที่สูงกว่าที่เกษตรกรอำเภอมีการแสดงออก ในปัจจุบันทุกด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความสามารถของเกษตรกรอำเภอในการศึกษาและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาถ่ายทอดให้กับผู้ได้บังคับบัญชาและการคิดค้นหาวิธีการทำงานให้สำเร็จและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**ACADEMIC PERFORMANCE OF KASET AMPHURS
AS PERCIEVED BY SUBORDINATES IN
CHIANGMAI PROVINCE**

Dr.Sunila Thanupon

Office of Agricultural Research and Extension
Maejo Institute of Agricultural Technology
Chiangmai 50290

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the perception and expectation of the subordinates concerning the academic performance of Kaset Amphurs in Chiangmai province. Data were collected by mean of questionnaire. All the information was gathered from 200 respondents (agricultural officers and home economists). The data analysis were done by computer assisted method (SPSS).

The results were as follows ; the respondents averaged 35 years of age. Most of the agricultural officers were male, while the home economists were female. In addition, almost all of them were married. Their educational level was a Bachelor's degree or the equivalence in the field of Agricultural Extension.

The social and economical characteristics were as follows : most of the respondents lived in the northern region and worked as government officials for at least 11 years. Their average income received annually was approximately 135,936 Baht per family unit. The respondents, moreover, have gained domestic experiences in agricultural training dealing with agricultural extension and home economics.

According to the respondents' perception concerning the academic performance of Kaset Amphurs, the result has shown that, more than one half of the respondents indicated that the academic performance of Kaset Amphurs was at high level. However, an other 18.50 percent the respondents perceived the academic performance of Kaset Amphur at only a moderate level. On the other hand, the respondents has a higher expectation towards the Kaset Amphurs' academic performance than their present performance, especially, the ability to learn new knowledge and to create alternatives to acheive the goals as well as effective ways to solve the problems.

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

วิวัฒนาการด้านการเกษตรของประเทศไทยได้เคลื่อนเข้ามาสู่ระบบการผลิตเพื่อการค้า โดยการเพิ่มมูลค่าผลผลิตก่อนที่จะส่งออกยังต่างประเทศ จึงนับเป็นการก้าวไปข้างหน้าของภาคเกษตรกรรมอย่างยิ่ง แต่การพัฒนาการเกษตรจะล้นสุดลง ณ จุดใดจุดหนึ่งไม่ได้ จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในวิชาการใหม่ ๆ หรือเทคโนโลยีที่เป็นผลมาจากการปรับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของโลกอยู่เสมอ เหตุนี้เมื่อต้องการให้เกษตรกรก้าวทันเทคโนโลยีใหม่ ๆ นั้น โดยอาศัยความสามารถในการติดตามค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรเองคงจะประสบผลสำเร็จน้อยมาก ในความจำเป็นลักษณะนี้ควรจะมีบุคคลที่มีภาวะความเป็นผู้นำทางวิชาการจำนวนมากในสังคมที่จะทำหน้าที่นำวิชาความรู้ในการเกษตรสมัยใหม่มาถ่ายทอดแก่เกษตรกรทั้งทางตรงและโดยทางอ้อม

การส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ว่ามุ่งจัดรูปบริการทางวิชาการให้แก่เกษตรกร โดยจัดให้มีการปลูกพืชอาหารให้พอเพียงและส่งเป็นสินค้าออกรวมทั้งเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมในประเทศ และจะกระทำในลักษณะให้เกษตรกรรวมกันเป็นกลุ่ม ทั้งจะมีการประสานงานกับสถาบันของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง แนวการส่งเสริมจะกระทำโดยพิจารณาความต้องการของตลาดทั้งภายในและภายนอกเป็นหลักในการส่งเสริม มีการกำหนดระบบการปลูกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และทรัพยากรเพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด กำหนดแผนการปลูกพืชหลายครั้งในพื้นที่มีอยู่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2530 : 6) จากขอบเขตวัตถุประสงค์ของกรมส่งเสริมการเกษตรดังกล่าว ทำให้การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร ต้องติดต่อประสานงานโดยตรงกับเกษตรกรในการนำวิชาความรู้ทางการเกษตรที่เหมาะสมจากสถาบันทรงวิชาการ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่าง ๆ ไปสู่เกษตรกร ตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในไร่นาเพื่อให้เกษตรกรได้ใช้วิชาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไปปรับปรุงวิธีการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามมาตรฐานของตลาด และมีปริมาณที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดด้วย ดังนั้นบุคลากรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตร ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในระดับบริหารหรือระดับปฏิบัติการจะต้องดำเนินงานอย่างมีหลักวิชา จึงจะทำให้การส่งเสริมเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

การส่งเสริมเกษตรเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรเป็นอย่างยิ่ง เพราะเหตุที่ว่า การส่งเสริมเกษตรเป็นการถ่ายทอดวิชาการหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกร อันเป็นผลให้การพัฒนาผลผลิตของเกษตรกรมีความเจริญก้าวหน้าในด้านปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนการพัฒนาเกษตรกรให้ก้าวหน้าในด้านการทำงานของเขาเอง สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบงานส่งเสริมเกษตรโดยตรงคือ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ 6 ประการ คือ 1) จัดให้มีการปลูกพืชอาหารให้พอเพียงกับการบริโภคในท้องถิ่นและภายในประเทศ 2) จัดให้มีการปลูกพืชเพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับงานอุตสาหกรรม 3) จัดให้มีการปลูกพืชและผลิตสินค้าด้านเกษตรอื่น ๆ เพื่อการส่งออก 4) จัดให้เกษตรกรได้ดำเนินอาชีพเกษตรในลักษณะที่มั่นคงได้ผลผลิตต่อเนื่องที่สูงสุด และมีรายได้มากที่สุด 5) สนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือสถาบันทางธุรกิจเกษตร 6) ร่วมและประสานงานกับสถาบันการเกษตร และสถาบันเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบทอันเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรส่วนรวม (เจริญ สุขอนันต์พงศ์, 2526 : 200)

ปัญหาการวิจัย (research problem)

จากภารกิจดังกล่าว กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดเป็นนโยบายและแนวทาง พร้อมทั้งวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำหรับการบริหารงานของกรมส่งเสริมการเกษตรนั้น ยึดถือกรมส่งเสริมการเกษตรมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงาน 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายส่งเสริมและฝึกอบรม งานแต่ละฝ่ายจะมีรองอธิบดีเป็นหัวหน้ารับผิดชอบควบคุมงานตามกองต่าง ๆ งานทั้ง 3 ฝ่ายจะลงสู่ระดับท้องถิ่นโดยผ่านภาคจังหวัดและอำเภอ ตามลำดับ

สำหรับงานระดับอำเภอ ซึ่งเป็นระดับการบริหารงานต่ำสุดนั้น มีเกษตรอำเภอเป็นหัวหน้าสำนักงาน ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรภายในอำเภอที่รับผิดชอบและมีเจ้าหน้าที่งานการเกษตรระดับตำบลเป็นกำลังสำคัญในการติดต่อและส่งเสริม แนะนำวิชาการใหม่ ๆ สู่เกษตรกรอย่างใกล้ชิด โดยใช้กระบวนการเข้าถึงเกษตรกรด้วยกระบวนการสุจริต (เจริญ สุขอนันต์พงศ์, 2526 : 201) กล่าวคือเจ้าหน้าที่งานการเกษตรจะนำความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งได้รับการทดลองค้นคว้าปรับปรุงแล้ว ไม่ถ่ายทอดให้กับเกษตรกร เพื่อ

ใช้ในการพัฒนาอาชีพเกษตรกร ดังนั้นงานส่งเสริมการเกษตรจะบรรลุผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่งานการเกษตรระดับตำบล ว่ามีความสามารถและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพียงใดด้วย แต่เจ้าหน้าที่งานการเกษตรจะมีคุณสมบัติดังกล่าวมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเกษตรกรอำเภอ ซึ่งเป็นผู้นำว่ามีความสามารถในเชิงเป็นผู้นำทั้งด้านงานส่งเสริมและด้านการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่งานการเกษตรระดับตำบล ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า การดำเนินงานของสำนักงานเกษตรอำเภอภายใต้การปฏิบัติงานของเกษตรกรอำเภอจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการพัฒนาการเกษตรของประเทศ

นอกจากนั้น สุรศักดิ์ หลานมาลา (2531 : 30) กล่าวว่าสถานการณ์รับรู้ของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลนั้น ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีแนวคิดที่มุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ ซึ่งเป็นผู้บริหารงานส่งเสริมการเกษตรตามการรับรู้ของผู้ได้บังคับบัญชาว่า มีการแสดงออกในระดับใด รวมทั้งสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ได้บังคับบัญชาที่ต้องการให้เกษตรกรอำเภอมีการแสดงออกในความสามารถนี้หรือไม่ ผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถเสนอเป็นข้อมูลสำหรับเกษตรกรอำเภอ ใช้ในการปรับปรุงตนเองในการบริหารงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ได้บังคับบัญชาในสำนักงาน อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชาประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงานส่งเสริมการเกษตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (objectives of the study)

1. เพื่อทราบถึงการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้ และความคาดหวังของผู้ได้บังคับบัญชาในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องระหว่างการรับรู้ และความคาดหวังของผู้ได้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (expected results)

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้ และความคาดหวังของผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานดังต่อไปนี้ คือ

1. เกษตรอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการบริหารงานของตนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ได้บังคับบัญชา อันจะยังผลซึ่งความสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชา และจะทำให้การพัฒนากษตรของประเทศไทยเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

2. เกษตรอำเภอของจังหวัดอื่น ๆ หรือผู้บริหารสำนักงานอื่น สามารถใช้ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลในการพิจารณาการปฏิบัติตัวของตนเองในการบริหารงาน เพื่อปรับปรุงการบริหารงานให้บรรลุผลสำเร็จ

3. คณาจารย์ของภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ และคณาจารย์ของสถาบันอื่น ๆ สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์และปรับใช้ในการเรียนการสอนนักศึกษาในวิชาการพัฒนาความเป็นผู้นำ การบริหารงานและการนิเทศงานส่งเสริมเกษตร อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นเอกสารค้นคว้าทางวิชาการของนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย (scope and limitation of the study)

1. การวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากเจ้าพนักงานการเกษตรระดับตำบลและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานเกษตรอำเภอ จำนวน 19 สำนักงาน และสำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอ จำนวน 2 สำนักงานในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 200 คน เท่านั้น

2. ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลที่รวบรวมมาในระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน 2534

3. ผู้ให้ข้อมูลระบุการรับรู้และความคาดหวังของตนต่อการแสดงออก ในความสามารถทางวิชาการของเกษตรอำเภอผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในช่วงระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ (definition of terms)

เกษตรอำเภอ หมายถึง ผู้เป็นหัวหน้าสำนักงานเกษตรอำเภอ และกิ่งอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีตำแหน่งผู้บริหารงานส่งเสริมการเกษตร

ผู้ได้บังคับบัญชา หมายถึง เจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ของกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรและเคหเศรษฐกิจประจำตำบลภายใต้สายการบังคับบัญชาของเกษตรอำเภอ

การรับรู้ หมายถึง ผลของความรู้เดิมบวกเข้ากับการรับสัมผัสหรือเป็นผลของการเรียนรู้รวมเข้ากับความรู้อีกจากการสัมผัสสัมผัส โดยอาศัยอวัยวะรับสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ความรู้จากการสัมผัสเพียงอย่างเดียวนั้นมักไม่มีความหมาย ผู้รับสัมผัสจะต้องแปลความหมายของการสัมผัสนั้นออกมา โดยอาศัยประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมเป็นพื้นฐาน เพื่อที่จะให้แปลความได้ว่าสิ่งเร้าที่สัมผัสประสาทสัมผัสของเรานั้นมีมีความหมายเป็นอย่างไร

บทที่ 2

การตรวจเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง (REVIEW OF RELATED LITERATURE)

จากการที่ระบุถึงปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาแล้วในบทที่ 1 เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในแนวคิดและกรอบการวิจัยเกี่ยวกับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้ของผู้ได้บังคับบัญชา ดังนั้นในบทนี้จะเป็นการตรวจเอกสารและวรรณคดีในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรอำเภอ (ผู้บริหารสำนักงานเกษตร) และการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้ของผู้ได้บังคับบัญชา

แนวคิดเกี่ยวกับงานส่งเสริมการเกษตร

การพัฒนาการเกษตรของประเทศเป็นกระบวนการที่จะต้องดำเนินการในด้านต่าง ๆ คือ การค้นคว้าวิจัยหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ได้ผลดีเหมาะสมกับเกษตรกร การสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็น เช่น เมล็ดพันธุ์พันธุ์ดี น้ำเพื่อการเพาะปลูก ปุ๋ย เป็นต้น การปรับปรุงคุณภาพของดิน การส่งเสริมให้เกษตรกรร่วมกันดำเนินธุรกิจเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองในระบบการค้าแบบเสรี การส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ข่าวสารทางการเกษตรไปสู่เกษตรกร และการสนับสนุนให้มีการขยายตลาดสินค้าเกษตรให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น งานด้านต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นจะต้องอาศัยหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนในอันที่จะดำเนินการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสนธิสัญญาต่อเนื่องกันทั้งระบบ ตั้งแต่การผลิต การขนส่ง การจำหน่าย การบริโภคและการแปรรูป ตลอดจนถึงการส่งสินค้าออกยังต่างประเทศ จึงจะทำให้การพัฒนาการเกษตรบรรลุผลสำเร็จได้

กระบวนการพัฒนาการเกษตรเหล่านี้ มีความสอดคล้องและสัมพันธ์อย่างยิ่งกับระบบส่งเสริมการเกษตรของภาครัฐบาล ในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานราชการที่รับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ แต่กระทรวงที่รับผิดชอบโดยตรง คือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วยหน่วยงานในระดับกรม ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมชลประทาน กรมปศุสัตว์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น แต่ละหน่วยงานเหล่านี้จะมีหน้าที่ความรับผิดชอบเฉพาะด้านแตกต่างกันไป แต่โดยที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่ของประเทศมักจะมีน้ำหนักในด้าน การปลูกพืชเป็นสำคัญ ทำให้งานส่งเสริมการเกษตรดังกล่าวตกอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายของงานส่งเสริมคือ ยกกระตือรือร้นได้และฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกร ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยการนำวิทยาการสมัยใหม่ผ่านการทดลองค้นคว้าและวิจัยแล้วว่าเหมาะสมและได้ผลไปเผยแพร่แก่เกษตรกร ให้คำแนะนำในเรื่องของการใช้ปัจจัยการผลิตให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ตลอดจนให้การสนับสนุนในเรื่องของการตลาด การปรับปรุงผลผลิต และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตรให้บรรลุผลตามเป้าหมายดังกล่าว ได้จะต้องอาศัยเจ้าหน้าที่งานการเกษตรในทุกระดับปฏิบัติงานให้สอดคล้องเป็นระบบที่เกี่ยวข้อง และสัมพันธ์กัน เจ้าหน้าที่งานการเกษตรในระดับส่วนหรือระดับปฏิบัติงานในพื้นที่ซึ่งเป็นตัวจักรกลสำคัญในการนำวิทยาการแผนใหม่ไปเผยแพร่แก่เกษตรกรนั้น จำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนการแนะนำและให้คำปรึกษาจากผู้บริหารงานส่งเสริมในระดับสูงขึ้นไป เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพของเกษตรกร อันเป็นผลสืบต่อไปถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยต่อไป

การบริหารราชการส่วนภูมิภาคของกรมส่งเสริมการเกษตรประกอบด้วย สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ งานระดับจังหวัดมีเกษตรจังหวัดเป็นหัวหน้ารับผิดชอบงานด้านบริหารชั้นตรงต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนงานด้านวิชาการขึ้นตรงต่อกรมส่งเสริมการเกษตร โดยผ่านลงไปทางผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาค ส่วนระดับอำเภอมีเกษตรอำเภอเป็นหัวหน้ารับผิดชอบ มีหน้าที่ควบคุมการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรภายในอำเภอ โดยมีเจ้าหน้าที่งานการเกษตรประจำตำบลทำหน้าที่ติดต่อกับเกษตรกรโดยตรงในอัตราเจ้าหน้าที่งานการเกษตรประจำตำบล 1 คน จะรับผิดชอบเกษตรกรประมาณ 1,000 ครัวเรือน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2526 : 9)

ในลักษณะของงานส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่งานการเกษตรประจำตำบลจะเป็นผู้นำความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่ไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรในพื้นที่หมู่บ้านที่รับผิดชอบ จึงมีความใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุด ฉะนั้นงานส่งเสริมการเกษตรจะบรรลุผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับ เจ้าหน้าที่งานการเกษตรประจำตำบลในท้องที่ต่าง ๆ นั้นว่ามีความสามารถ มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพียงใด แต่เจ้าหน้าที่งานการเกษตรประจำตำบลจะมีคุณสมบัติดังกล่าวมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับเกษตรกรอำเภอเป็นสำคัญ เพราะเกษตรกรอำเภอซึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงานเกษตรอำเภอจะเป็นผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่งานการเกษตรประจำตำบล และเจ้าหน้าที่งานเคหกิจเกษตรมากที่สุด โดยมีหน้าที่วางแผนงานส่งเสริมการเกษตร ควบคุมดูแลให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหามาให้ผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามภาระกิจที่ได้มอบหมายอย่างถูกต้อง ตลอดจนเป็นผู้ให้กำลังใจชักจูงใจให้ผู้ได้บังคับบัญชาเป็นผู้มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น

ดังนั้นเกษตรกรอำเภอ ซึ่งเป็นผู้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะทำให้งานส่งเสริมการเกษตรบังเกิดผลดีแก่เกษตรกรอย่างแท้จริงนั้นจะต้องเป็นผู้มีความสามารถทั้งด้านงานส่งเสริมและด้านการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชา จึงอาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานสำนักงานเกษตรอำเภอภายใต้การปฏิบัติงานของเกษตรกรอำเภอเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนาการเกษตรของประเทศ

ผู้บริหารงานส่งเสริมการเกษตร

การทำงานของผู้บริหารงานที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ได้บังคับบัญชาในทุกวิถีทาง เพื่อดำเนินกิจกรรมให้บรรลุภาระกิจที่กำหนด ช่างชัย อาเงินสมาจาร (ไม้ระบุงนิมฟ์ : 7) ได้ให้แนวคิดว่าคุณบริหารก็ต้องบริหาร ผู้บริหารจะทำงานให้สำเร็จได้โดยผ่านบุคคลอื่น ผู้บริหารช่วยตั้งเป้าหมายขององค์การและหน่วยงาน และบริหารทรัพยากรการเงิน วัสดุอุปกรณ์ ข่าวสารและทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วน อรุณ วัชรธรรม (2527 : 18) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า เป็นการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปและมุ่งถึงความสำเร็จร่วมกัน โดยยึดหลักประหยัดและประสิทธิภาพ รวมทั้งความสำเร็จนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่พอใจของผู้รับบริการในผลงานนั้น

แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหาร

ความจริงที่ก้าวหน้าขององค์การนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับผลงานโดยส่วนรวมของทุกฝ่ายแล้วยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกประการหนึ่งคือ ตัวผู้บริหารองค์การนั่นเอง เนื่องจากผู้บริหารจะเป็นผู้แสดงพฤติกรรมที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนปฏิบัติงานเต็มความสามารถด้วยความพึงพอใจ มีความสุขกับผู้ร่วมงานและอาชีพของตน ตลอดจนคอยจัดการดูแลให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินงานไปโดยพร้อมเพรียงกันและมีประสิทธิภาพยังให้บังเกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ผู้บริหารองค์การยังต้องทำหน้าที่ควบคุมบังคับบัญชา จัดการตรวจสอบและบริหารให้กิจการหรือภาระงานต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ และมีผลงานสำเร็จตามจุดประสงค์และเป้าหมายเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สำหรับคุณสมบัติของผู้บริหารงานที่ดีนั้น ชูศักดิ์ เทียงตรง (2517 : 175-176) ได้แยกลักษณะของผู้นำหรือผู้บริหารที่ดีไว้ตามตัวอักษรของคำว่า LEADERSHIP ซึ่งครอบคลุมลักษณะของผู้บริหารที่ดีได้ดังนี้ คือ

L = Love คือ เป็นผู้ที่รักในหน้าที่การงาน รักผู้ใต้บังคับบัญชา รักความยุติธรรม และรักความก้าวหน้า

E = Education and Experience คือ การศึกษาและมีประสบการณ์ดี

A = Adoptability คือ ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม

D = Decisiveness คือ ความสามารถในการพิจารณาตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

E = Enthusiasm คือ ความกระตือรือร้น มีความตึงอกตึงใจในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง สนับสนุนชักนำ (encourage) ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างจริงจังด้วย

S = Sacrifice and Sincere คือ จะต้องรู้จักเสียสละและอุทิศผลประโยชน์ของตนเองให้กับส่วนรวมด้วยความจริงใจ

H = Harmoize คือ มีความกลมเกลียว ผ่อนปรน พยายามน้ำหนึ่ง

I = Intellectual Capacity คือ มีความเฉลียวฉลาดและมีไหวพริบทันเหตุการณ์มีความคิดริเริ่มและรอบรู้

P = Persuasiveness คือ มีความสามารถในการจูงใจคน

นอกจากนี้ สุริน สุพรรณรัตน์ (2524 : ไม่ระบุหน้า) ได้รวบรวมแนวคิดและนิยามของภาวะการเป็นผู้บริหารหรือผู้นำ ซึ่งควรมีลักษณะและความสามารถดังนี้ คือ

1. เป็นบุคคลที่มีความสามารถในกลุ่มมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่ทุกคนยอมรับ
2. เป็นบุคคลที่สามารถริเริ่มการปฏิบัติที่เกิดผลในสถานการณ์ของกลุ่ม
3. เป็นบุคคลที่สามารถกำหนดและจัดตั้งแผนงานและวิธีการดำเนินงานที่แจ่มแจ้ง
4. เป็นบุคคลที่สามารถดำรงสัมพันธภาพอันอบอุ่นระหว่างตัวเองและสมาชิกของกลุ่ม
5. เป็นบุคคลที่สามารถให้ได้มา ซึ่งความยินยอมพร้อมใจและความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่ม
6. เป็นบุคคลที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเสริมสร้างค่านิยมร่วมกันกับองค์กร เพื่อความสำเร็จของจุดประสงค์ที่มีความหมาย

จากแนวคิดของผู้บริหารองค์การดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าผู้บริหารงานส่งเสริมการเกษตรในระดับอำเภอหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเกษตรอำเภอ ควรมีความสามารถในการแสดงบทบาทของผู้บริหารทั้งในด้านบังคับบัญชา ซึ่งเป็นบทบาทที่ต้องพิจารณาว่าสมควรจะทำอะไรให้บังเกิดผล คือทำให้หน่วยงานดำเนินงานไปได้อย่างรวดเร็ว เรียบร้อย และมีความก้าวหน้า ทำให้สมาชิกในองค์การเป็นสุข นอกจากนี้จะต้องพร้อมที่จะเป็นผู้ชี้ทิศทางที่จะดำเนินงานวางแผนโครงการ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาและเกิดผลดีต่อส่วนรวมอันเป็นจุดหมายปลายทางของงานส่งเสริมการเกษตรนั่นเอง

บทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของเกษตรอำเภอ

บทบาทและภาระหน้าที่ของเกษตรอำเภอในประเทศไทยนั้น สำนักงานเลขาธิการกรมส่งเสริมการเกษตร (2518 : 75 - 77) ได้กำหนดไว้ดังนี้ คือ

1. ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรตามที่กรมส่งเสริมการเกษตรมอบหมายให้ ได้แก่ โครงการส่งเสริมพืชเศรษฐกิจ งานป้องกันและกำจัดศัตรูพืช งานเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เพื่อพัฒนาบุคคลครอบครัวและสังคมเกษตรกร
2. ติดตามและรายงานผลงานที่ปฏิบัติตามโครงการ แผนงานต่าง ๆ เช่น เกษตรอำเภอจะต้องติดตามผลการปฏิบัติงานและรวบรวมรายงานต่าง ๆ ให้เกษตรจังหวัด

3. เป็นกรรมการตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น พ.ร.บ.กลุ่มเกษตรกร พ.ร.บ.จัดรูปที่ดิน พ.ร.บ.ควบคุมวัตถุดิบพืชและวัสดุการเกษตร พ.ร.บ.กักกันพืช ฯลฯ
4. ปฏิบัติงานพิเศษอื่น ๆ ตามคำสั่งที่นายอำเภอมอบหมาย
5. เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำงานส่งเสริมการเกษตรแก่เกษตรกรในอำเภอ
6. ติดต่อ ร่วมมือ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมการเกษตร หรืองานพัฒนาการเกษตรต่าง ๆ
7. ควบคุมดูแลงานบริหารทั่วไปของสำนักงานเกษตรอำเภอ
8. งานเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมของสังคม เช่น เป็นกรรมการจัดการประกวดพืชผลการเกษตร เป็นกรรมการงานประจำปีและงานประเพณีต่าง ๆ

เกษตรอำเภอ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ จะทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสำนักงานเกษตรอำเภอ มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้ (กองการเจ้าหน้าที่ กรมส่งเสริมการเกษตร, 2525 : 39)

1. ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรตามที่กรมฯ จังหวัดหรืออำเภอมอบหมาย
2. ติดตามและรายงานผลงานที่ปฏิบัติตามโครงการต่าง ๆ ตลอดจนแผนงานต่าง ๆ ด้วย
3. อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง
4. เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำงานส่งเสริมการเกษตรแก่เกษตรกรในอำเภออื่น ๆ
5. ติดต่อ ร่วมมือ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริม

นอกจากนี้การส่งเสริมการเกษตรยังได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของเกษตรอำเภอในการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรที่ปรับปรุงใหม่คือ ระบบฝึกอบรมและเยี่ยมชมไว้ ดังนี้ คือ (กองแผนงานและโครงการพิเศษ กรมส่งเสริมการเกษตร, 2522 : 2 - 9)

1. วางแผนการส่งเสริมการเกษตรในส่วนที่เป็นงานของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยตรงรวมทั้งวางแผนการส่งเสริมการประมงและปศุสัตว์ ร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. จัดเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ปฏิบัติงานรับผิดชอบในตำบลให้เหมาะสมและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระบบส่งเสริมการเกษตรที่ปรับปรุงใหม่ คือ เกษตรตำบล 1 คน รับผิดชอบครัวเรือนเกษตรกรประมาณ 1,000 ครัวเรือน

3. จัดการฝึกอบรมรายปีครั้ง เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความสามารถให้กับเกษตรกร ตำบลอยู่ตลอดเวลา โดยมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

3.1 ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมประจำจังหวัดวางแผนการฝึกอบรมรายปีกันไว้ล่วงหน้า

3.2 เตรียมสถานที่ฝึกอบรมไว้ล่วงหน้า ตลอดจนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการฝึกอบรมให้พร้อม

3.3 บรรยายทางวิชาการหรือจัดวิทยากรบรรยายในเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบลใน 2 สัปดาห์ข้างหน้า

3.4 จัดให้มีการอภิปรายกลุ่ม โดยพิจารณาแบ่งกลุ่มเกษตรกรตำบลออกเป็นกลุ่มย่อย โดยละกันจากตำบลและอำเภอต่าง ๆ เพื่ออภิปรายปัญหาจากการทำงานและแนวทางแก้ไข

3.5 แนะนำเกษตรกรตำบลในการทำแผนการสอนเกษตรกร ตลอดจนเลือกวิธีการสอน

3.6 ฝึกปฏิบัติและดูงานในไร่นา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่เกษตรกรตำบล

3.7 ประสานงานกับเกษตรกรอำเภออื่น ๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการเกษตรกรต่อไป

4. ให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่เกษตรกรตำบลในการจัดทำแผนการเยี่ยมเกษตรกรตามแบบที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดไว้

5. ให้คำแนะนำช่วยเหลือเกษตรกรตำบลในการคัดเลือกเกษตรกรผู้นำให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาคอขวดที่เกิดขึ้น

6. ตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบล ให้เป็นไปตามแผนการเยี่ยมเกษตรกรที่เกษตรกรตำบลจัดทำไว้ล่วงหน้าว่าได้ดำเนินการตามแผนหรือไม่ มีปัญหาคอขวดอย่างไร

7. รายงานผลการตรวจสอบและติดตามงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้น

สำหรับการปฏิบัติงานของเกษตรกรอำเภอ นั้น กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลงานของเกษตรกรอำเภอเพื่อให้มีแนวทางในการสร้างขวัญและกำลังใจ โดยพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (กองแผนงานและโครงการพิเศษ กรมส่งเสริมการเกษตร, 2526: 40 - 41)

1. การบริหารสำนักงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การจัดสำนักงาน การจัดทำสถิติข้อมูล การใช้ประโยชน์และบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะและสิ่งก่อสร้าง
2. การจัดทำโครงการและกิจกรรมส่งเสริมเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรม รวมทั้งการจัดฝึกอบรมรายปีหรือจัดฝึกอบรมอื่น ๆ
3. การนิเทศเกี่ยวกับการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนทั้งการนิเทศ และการประมวลรายงาน

จากการตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบและภาระกิจหลักของเกษตรอำเภอดังกล่าวข้างต้นจะประมวล ได้ดังนี้

1. วางแผนงานส่งเสริมการเกษตรของอำเภอ
2. เพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้แก่เกษตรกรตำบล
3. เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่เกษตรกรตำบล
4. ตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบล
5. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. รายงานและให้ข่าวสารข้อมูลแก่หน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชา
7. ปฏิบัติงานพิเศษอื่น ๆ ตามคำสั่งที่นายอำเภอมอบหมาย

จากภาระหน้าที่ของเกษตรอำเภอที่ได้สรุปมาข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าเกษตรอำเภอ ซึ่งเป็นผู้บริหารงานส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอจะต้องมีความสัมพันธ์และปฏิบัติงานร่วมกับผู้ได้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด ซึ่งภาระงานส่วนใหญ่จะหนีไม่พ้นงานวิชาการ ดังนั้นการบริหารงานส่งเสริมการเกษตรจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับเกษตรอำเภอ ซึ่งอยู่ในฐานะผู้นำ นิพนธ์ ศศิธร (2523 : 151) ได้ระบุว่า ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในงาน มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความสามารถในการแสดงออกรวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้ได้บังคับบัญชา คุณสมบัติของผู้นำดังกล่าวจะสามารถจูงใจให้ผู้ได้บังคับบัญชามีเกิดความยินยอมพร้อมใจในการปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งได้ แต่เนื่องจากภาระงานส่วนใหญ่ที่เกษตรอำเภอต้องมีการปฏิสัมพันธ์ (interaction) กับผู้ได้บังคับบัญชาเป็นภาระงานด้านวิชาการ ดังนั้นการที่ผู้ได้บังคับบัญชาจะเชื่อฟังและยอมรับปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อแนะนำจากเกษตรอำเภอนั้น ผู้ได้บังคับบัญชาจะต้องมีการรับรู้ที่เกษตรอำเภอเป็นบุคคลที่

มีความรู้ความสามารถหรือมีความชำนาญในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะในงานที่หน่วยงานนั้นรับผิดชอบอยู่ รวมทั้งเกษตรกรอำเภอจะต้องสามารถให้คำแนะนำได้ถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ (credibility) ของเกษตรกรอำเภอนี้จะมีอิทธิพลต่อผู้ได้บังคับบัญชามากเท่าไรก็ขึ้นอยู่กับปริมาณความรู้ ความชำนาญที่เกษตรกรอำเภอนี้มีเหนือผู้ได้บังคับบัญชาหรือสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ผู้ได้บังคับบัญชามั่น ซึ่งโดยส่วนมากแล้วมักจะเอาตัวผู้ได้บังคับบัญชานั้นแหละเป็นเกณฑ์ อิทธิพลของความน่าเชื่อถือของเกษตรกรอำเภอนี้มักทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพุทธิปัญญา (cognitive dimension) ในผู้ได้บังคับบัญชาเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลทำให้ผู้ได้บังคับบัญชารู้สึกยอมรับในความรู้และความเชี่ยวชาญของเกษตรกรอำเภอในเรื่องอื่น ๆ ที่เขายังไม่ทราบมาก่อนว่าเกษตรกรอำเภอมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ อีกด้วย นอกจากนี้ สมบูรณ์ ศาลชาวัฒน์ (2526 : 302) ยังได้ระบุไว้ว่าผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในงานของกลุ่มมากกว่าสมาชิกอื่น ๆ ย่อมจะกลายเป็นผู้นำในกลุ่มขึ้นโดยง่าย ทั้งนี้เพราะความรู้ความชำนาญของเขาเป็นสิ่งที่สมาชิกอื่น ๆ ต้องการเพื่อที่จะช่วยให้กลุ่มทำงานสำเร็จด้วยดี

การรับรู้ของมนุษย์

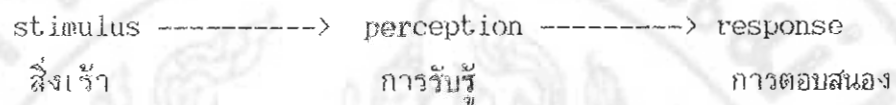
โดยปกติมนุษย์ เราจะมองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในโลกนี้ในสายตาของการรับรู้มากกว่าการหาข้อเท็จจริงที่เป็นจริง ทั้งนี้ก็เพราะว่าแต่ละบุคคลมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต่างกัน การที่จะให้มองสิ่งเดียวกันในสายตาอย่างเดียวกันหรือรับรู้เหมือนกันย่อมเป็นไปไม่ได้ การยอมรับความจริงข้อนี้เพราะว่าบุคคลแต่ละคนนั้นย่อมมีสิ่งหนึ่งที่เรียกว่า แผนที่ทางความคิด (Cognitive map) ในแผนที่ทางความคิดของแต่ละคนไม่ได้มีรูปภาพแสดงให้เห็นความเป็นไปในโลกนี้ทางกายภาพ แต่เป็นความรู้สึกส่วนตัวที่พยายามทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกนี้เท่าที่ตนจะมองเห็นหรือสามารถรับรู้ เพราะฉะนั้นบุคคลที่รับรู้ (perceiver) จะมองในสิ่งที่ตนอยากมองหรือต้องการที่จะมอง (Krech ใน จุมพล เหมพานิช, 2532 : 119)

Theoderson (1969) ใน ดิน ปรัชญพถ์ (2530 : 215) ให้ความหมายของการรับรู้ว่าการที่บุคคลมีปฏิกิริยาโต้ตอบ (response) ต่อแรงกระตุ้น (stimulus) ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง แต่ในการมีปฏิกิริยาโต้ตอบ เช่นนั้นบุคคลจะไม่ได้ตอบสนองต่อแรงกระตุ้นทั้งหมด หากแต่จะเลือกสรร รวบรวมความคิดและตีความแรงกระตุ้น เฉพาะในส่วนที่ตน

ได้เรียนรู้ มีประสบการณ์มาจากอดีตและสนใจเท่านั้น นอกจากนี้ สุธา จันทรเฒ (2522 : 144) ได้กล่าวว่าการรับรู้เป็นกระบวนการที่มีระดับตั้งแต่ง่ายสุดถึงกับขั้นที่สูงสุดจนยากแก่การเข้าใจ แต่กระนั้นก็ตามได้มีนักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมายของการรับรู้แตกต่างกันออกไป ดังนี้ คือ

1. การรับรู้คือ การตีความหมายจากการสัมผัส (sensation) ในการรับรู้นี้ เราไม่เพียงแต่มองเห็น ได้ยิน หรือได้กลิ่นเท่านั้น แต่เราต้องรับรู้ได้ว่าวัตถุหรือสิ่งที่เรารับรู้ นั้นคืออะไร มีรูปร่างอย่างไร อยู่ทิศใด ไกลกว่าเรามากน้อยแค่ไหน เป็นต้น ทั้งหมดที่เราบอกได้นี้เป็นการตีความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในการรับสัมผัส

2. โฉมของพฤติกรรม การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดแทรกอยู่ระหว่าง สิ่งเร้าและการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ดังแผนภูมิข้างล่าง

ดังที่สรุปได้ว่า การรับรู้หมายถึง กระบวนการที่คนเรามีประสบการณ์กับวัตถุ หรือ เหตุการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยอวัยวะรับสัมผัส

กรรณิการ์ กูประเสริฐ (2527 : 188 - 189) ได้ระบุถึงขั้นตอนของการรับรู้ ว่าสามารถเกิดขึ้นตามลำดับขั้น ดังนี้คือ

1. สิ่งเร้ามากระทบ (เร้า) อวัยวะรับสัมผัสของอิมพีรี่ ซึ่งอาจจะเป็น หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัสก็ได้

2. กระแสประสาทสัมผัสก็จะวิ่ง ไปยังระบบประสาทส่วนกลาง ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่ สมอง

3. จะมีการแปลความหมายออกมาเป็นความรู้ ความเข้าใจ โดยอาศัยความจำ ความรู้เดิม (post knowledge) ประสบการณ์เดิม (post experiences) ในลักษณะนี้ขึ้น อยู่กับบุคคลแต่ละคนมีสิ่งเหล่านี้มากน้อยเพียงใด ถ้าบุคคลใดมีความสามารถจำได้ดีไม่ลืมง่าย ๆ ในสิ่งที่เคยทำไปแล้ว การเร้าใหม่ก็อาจทำให้บุคคลนั้นรับรู้ได้เร็วและชัดเจนมากขึ้น

นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความต้องการ ค่านิยม ทัศนคติ และบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นการรับรู้จึงเกี่ยวข้องกับการทำงานของอวัยวะรับสัมผัส การเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งอาจทำให้บุคคลแต่ละคนเกิดการรับรู้ที่ต่างกันได้อีก เนื่องจากจากการรับรู้ของคนเรานั้นขึ้นอยู่กับสิ่งต่าง ๆ หลายอย่าง เช่น สิ่งแวดล้อมของสิ่งเร้า กระแสส่วนของสิ่งเร้า ประสบการณ์เดิมของบุคคลและธรรมชาติของบุคคล (เอนก กวีแสง, 2519 : 81)

การรับรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีการสื่อความหมาย ผลที่เกิดจากการสื่อความหมายก็คือการที่เราประเมินตีความเกี่ยวกับผู้คน ข่าวสารและเหตุการณ์นั้น ๆ จนเกิดเป็นความคิด ความเข้าใจ การรับรู้ของคนเราอาจแตกต่างกัน คนแต่ละคนจะมีการรับรู้ที่แตกต่างกันได้ทั้ง ๆ ที่มีประสบการณ์อย่างเดียวกันหรือกล่าวได้ว่า มีความแตกต่างระหว่างบุคคลมาเกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้วย ทั้งนี้เพราะคนเราจะมีการเลือกรับรู้ตามความสนใจที่แตกต่างกันของแต่ละคน และเกณฑ์การประเมินลักษณะต่าง ๆ ของคนแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน ในขณะที่คนหนึ่งถือว่าลักษณะอย่างหนึ่งมีความสำคัญแต่คนอื่นอาจถือว่าไม่สำคัญก็ได้ แม้แต่ในการอ้างอิงลักษณะอย่างเดียวกันด้วยคำพูดที่เหมือนกัน คนแต่ละคนก็ยังมีความชอบเขตของความคิด ความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการประเมินและลักษณะการรับรู้ของคนเราจะแตกต่างกันไปตามลักษณะความสนใจ ความรู้สึก ความต้องการ เจตคติ ค่านิยมและประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งเป็นผลให้เกิดการตัดสินใจประเมินการเลือกรับรู้ในทางที่แตกต่างกันได้มาก (สงวนศรี วิรัชชัย, 2526 : 51) การรับรู้ทางสังคมเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลในสังคมควรจะทำ ความเข้าใจ และนำไปใช้อย่างถูกต้อง การรับรู้ทางสังคมจะดีหรือไม่ดีนั้นก็เกิดจากวิธีการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ภาษาของสังคมนั้น ๆ การสื่อความหมายบางอย่างทำให้เกิดการรับรู้ที่ถูกต้อง แต่การสื่อความหมายบางอย่างก็ทำให้เกิดการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องบิดเบือนไปจากความจริงคือการโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งทำให้เกิดผลเสียขึ้นในสังคมเช่น การแตกความสามัคคี ตลอดจนความสามารถที่จะเข้าใจถึงแรงจูงใจทางสังคมเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมทางสังคมของแต่ละบุคคลนั่นเอง (กมลรัตน์ หล้าสงฆ์, 2527 : 223)

การรับรู้เป็นกระบวนการทางจิตวิทยา เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญมาก ทำให้มีความรู้ความเข้าใจและอธิบายพฤติกรรมได้มากขึ้น ได้มีผู้ให้ทัศนะว่าการรับรู้มีบทบาทสำคัญมากสำหรับบุคคลในการแสดงพฤติกรรม เพราะว่าพฤติกรรมมีผลจากวิถีที่คนทั่วไปรับรู้ตัวเอง และรับรู้โลกภายนอกกรอบตัวทั้งหลายในเวลาใดเวลาหนึ่ง (บุญเดิม พันรอบ, 2528 : 12) กระบวนการของการรับรู้ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน (Berelson and Steiner, 1964 : 14)

1. การเลือก (selection)
2. การรวบรวม (organize)
3. การแปลความ (interpretation)

กลุ่มนักจิตวิทยา Gestalt กล่าวว่า การรับรู้ของคนเรานั้นมีลักษณะเป็นการจัดระเบียบของการรับรู้ โดยที่จะรับรู้สิ่งเร้าต่าง ๆ ด้วยการจัดเข้าเป็นหมวดหมู่ เป็นกลุ่มหรือเป็นส่วนรวมแทนที่จะรับรู้ส่วนปลีกย่อยของสิ่งต่าง ๆ เรากลับรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในลักษณะที่เป็นส่วนรวมมากกว่า (สมัย จิตหมวด, 2524 : 55) และมนุษย์จะรับรู้ทุกสิ่งเป็นกลุ่มต่อเนื่องกันไป ทั้งนี้ยังมีตัวแปรหลายชนิดที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ สามารถแยกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ คุณสมบัติภายในจิตใจของผู้รับรู้ เช่น ความต้องการ ความสนใจและแรงขับ และคุณสมบัติของสิ่งเร้า ซึ่งได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งเร้า ขนาดของสิ่งเร้า การเคลื่อนไหวหรือการเกิดซ้ำ ๆ กันของสิ่งเร้า ตัวแปรทั้งสองประเภทนี้จะช่วยในการรับรู้ของเราทั้งสิ้น (นวลศิริ เปาโรหิตย์ , 2528 : 237) มนุษย์สามารถที่จะรับรู้ได้โดยอาศัยอวัยวะสัมผัสต่าง ๆ ของร่างกาย และการที่มนุษย์สามารถที่จะรับรู้หรือมีปฏิกิริยาตอบโต้ สมองสิ่งภายนอกได้ดีหรือได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการ ความสนใจของมนุษย์ในขณะนั้น นอกจากสิ่งสำคัญสองประการนี้แล้วการรับรู้ยังขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและลักษณะของสิ่งเร้าที่มาเร้าอีกด้วย (โสภา ชูนิกุลชัย, 2521 : 129)

จากแนวคิดดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การรับรู้ของมนุษย์นั้นต่อสิ่งใดนั้นมักจะรับรู้ในส่วนรวมของสิ่งนั้น ซึ่งอาจจะมีการปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้เกิดการรับรู้ที่แตกต่างกันได้ แต่ก็สามารถค้นคว้ารวบรวมจัดระบบการรับรู้ให้เป็นรูปร่างที่มีความหมาย เพื่อเกิดการหยั่งเห็นและเพื่อกำหนดใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ตกไปให้ที่สุด (อบรม สันนิบาต, 2521 : 104) นอกจากนี้ โสภา ชูนิกุลชัย (2521 : 120) ได้กล่าวถึงการรับรู้ว่า ในทางจิตวิทยา

ถือว่าเป็นเรื่องที่ยุงยาก ท้าทายและวุ่นวายมาก แต่ถึงจะยุ่งยากซับซ้อนเพียงใดก็ตาม ขบวนการรับรู้ยังถือว่าเป็นขบวนการที่ง่ายและสามารถจะพิจารณาศึกษาได้โดยไม่ลำบากนัก เนื่องจากว่าลักษณะต่าง ๆ ของการรับรู้ เป็นเรื่องราวที่เราสามารถจะศึกษาพิสูจน์ให้เห็นได้โดยชัดเจนด้วยวิธีการใช้การทดลองทางวิทยาศาสตร์

กล่าวโดยสรุปแล้ว การรับรู้มีบทบาทสำคัญมากสำหรับบุคคลในการแสดงพฤติกรรม เพราะว่าพฤติกรรมนั้นมีผลมาจากวิถีที่ตนก้าวไปรับรู้ตัวเองและรับรู้โลกภายนอกรอบตัวในเวลาใดเวลาหนึ่ง ส่วนการส่งเสริมการเกษตรก็เช่นเดียวกันกับ เจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรนั้น พวกเขาจะแสดงพฤติกรรมออกมาเช่นไรก็มีสาเหตุเนื่องมาจากการรับรู้ในการแสดงออกถึงความสามารถทางวิชาการของเกษตรอำเภอ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพวกเขานั่นเอง

ภาคสรุป (Overview)

การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรเป็นการถ่ายทอดวิชาการข่าวสารทางการเกษตรหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกรในชนบท ซึ่งจะมีผลให้การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรมีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ การดำเนินงานดังกล่าวเจ้าพนักงานการเกษตรประจำตำบลและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร นับว่า เป็นภาคที่สำคัญและมีความใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุด ดังนั้นงานส่งเสริมการเกษตรจะบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับเจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรว่ามีความสามารถ และมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด แต่เจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรเหล่านี้จะมีคุณสมบัติดังกล่าวมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเกษตรอำเภอ ซึ่งเป็นผู้บริหารสำนักงานและเป็นผู้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิดกับเจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรดังกล่าว ว่ามีความสามารถทางวิชาการเพื่อให้การบริหารงานส่งเสริมการเกษตรมากน้อยเพียงใด เนื่องจากคุณสมบัติความเป็นผู้นำงานจะสามารถจูงใจให้ผู้ที่บังคับบัญชายังเกิดความยินยอมพร้อมใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ แต่ความน่าเชื่อถือ (credibility) ในตัวเกษตรอำเภอนี้จะสื่อถึงผลต่อผู้ใต้บังคับบัญชามากน้อยเพียงไรก็ขึ้นอยู่กับปริมาณความรู้ความสามารถและความชำนาญที่เกษตรอำเภอมีเหนือกว่าผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย อีกทั้งอิทธิพลของความน่าเชื่อถือของ

เกษตรอำเภอยังทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาที่มีการเปลี่ยนแปลงทางพุทธิปัญญาอีกด้วย ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาถึงการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรอำเภอตามการรับรู้และความคาดหวังของผู้ได้บังคับบัญชา (เจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเทคนิคเกษตร) ซึ่งผลการศึกษาจะสามารถได้มาซึ่งข้อเสนอแนะต่าง ๆ สำหรับเกษตรอำเภอเพื่อนำไปปรับใช้ในการบริหารงานส่งเสริมการเกษตร ให้มีประสิทธิภาพและยังเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

สถานที่ดำเนินการศึกษา (locale of the study)

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนบน มีพื้นที่ประมาณ 22,993 ตารางกิโลเมตร มีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 1,252,240 คน โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 19 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ เหตุที่สถานที่นี้ได้ถูกเลือกเพื่อดำเนินการวิจัย คือ

1. จังหวัดเชียงใหม่มีสำนักงานเกษตรอำเภอตั้งอยู่ครบทุกอำเภอและกิ่งอำเภอ จึงมีเกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่งานการเกษตร และเจ้าหน้าที่งานเคหกิจเกษตรปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรประจำอยู่ครบทุกอำเภอ ทั้งนี้อยู่ภายใต้การบริหารงานและรับผิดชอบของสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่

2. ประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่ประกอบอาชีพทางการเกษตร จึงจำเป็นต้องพึ่งพาการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่งานการเกษตร และเจ้าหน้าที่งานเคหกิจเกษตร โดยการนำเทคโนโลยีการผลิตและเก็บรักษาผลผลิต ซึ่งเป็นผลมาจากการวิจัยไปถ่ายทอดสู่เกษตรกรอื่น เป็นผลให้เกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะเกิดประสิทธิผล จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารงานอันหมายถึง เกษตรอำเภอที่มีความรู้ ความสามารถโดยเฉพาะในด้านวิชาการที่สามารถให้การนิเทศงานแก่เจ้าหน้าที่งานการเกษตรประจำตำบล และเจ้าหน้าที่งานเคหกิจเกษตร ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรเกิดประสิทธิภาพ

3. จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์การพัฒนาของภาคเหนือตอนบน และเป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรม ค่านิยม และชนบทธรรมนิยมประเพณีต่าง ๆ ของภาคเหนือ ดังนั้นข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือตอนบนได้เช่นกัน

ผู้ให้ข้อมูล (the respondents)

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ได้บังคับบัญชา (เจ้าพนักงานการเกษตรประจำตำบล และเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร) ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารงานของเกษตรอำเภอ จำนวน 200 คน ใน 19 สำนักงานเกษตรอำเภอ และ 3 สำนักงานกิ่งอำเภอ ดังรายละเอียดในตาราง 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่างมาเป็นตัวแทน เนื่องจากมีจำนวนประชากรไม่มากเกินความสามารถในการรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัย และเพื่อความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลโดยไม่จำเป็นต้องใช้สถิติอนุมาน (inferential statistics) มาประมาณค่า

ตาราง 1 จำนวนผู้ให้ข้อมูล ในการวิจัย

ลำดับ	รายชื่อสำนักงานเกษตร อำเภอและกิ่งอำเภอ	จำนวนผู้บังคับบัญชา		รวม
		เจ้าพนักงาน		
		การเกษตร	เคหกิจเกษตร	
1	สำนักงานเกษตรอำเภอแม่อาว	5	-	5
2	สำนักงานเกษตรอำเภอฝาง	13	1	14
3	สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอไชยปราการ	8	1	9
4	สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอเวียงแหง	2	1	3
5	สำนักงานเกษตรอำเภอเชียงดาว	8	1	9
6	สำนักงานเกษตรอำเภอพร้าว	9	1	10
7	สำนักงานเกษตรอำเภอแม่แตง	10	1	11
8	สำนักงานเกษตรอำเภอสะเมิง	2	1	3
9	สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ออน	10	1	11
10	สำนักงานเกษตรอำเภอสันทราย	12	1	13

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ	รายชื่อสำนักงานเกษตร อำเภอและกิ่งอำเภอ	จำนวนผู้ได้บังคับบัญชา		รวม

		เจ้าพนักงาน การเกษตร	เจ้าพนักงาน เคหกิจเกษตร	
11	สำนักงานเกษตรอำเภอตอขยสะแก	11	1	12
12	สำนักงานเกษตรอำเภอสีน้ําแพง	15	1	16
13	สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง	7	-	7
14	สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี	11	1	12
15	สำนักงานเกษตรอำเภอหางดง	10	1	11
16	สำนักงานเกษตรอำเภอสีน้ําทอง	11	1	12
17	สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอแม่วาง	5	-	5
18	สำนักงานเกษตรอำเภอแม่แจ่ม	6	1	7
19	สำนักงานเกษตรอำเภอจอมทอง	15	1	16
20	สำนักงานเกษตรอำเภอฮอด	3	1	4
21	สำนักงานเกษตรอำเภอตอขยเต่า	4	1	5
22	สำนักงานเกษตรอำเภออมก๋อย	4	1	5
รวม		181	19	200

ที่มา : บันทึกกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2533 กรมส่งเสริมการเกษตร

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (operational definitions)

อายุ หมายถึง จำนวนปีที่ผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่เกิดจนถึงเวลานับถือนักข้อมูล

ระดับการศึกษา หมายถึง วิทยาลัยที่ผู้ให้ข้อมูลได้ศึกษาแล้วเรียนในสถาบันการศึกษา
ทั้งของรัฐและเอกชน

อายุราชการ หมายถึง ระยะเวลานับเป็นจำนวนปีที่ผู้ให้ข้อมูลรับราชการในกรม
ส่งเสริมการเกษตรจนถึงเวลาที่นับถือนักข้อมูล

ภูมิลำเนา หมายถึง ถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งหรือบ้านเกิดของผู้ให้ข้อมูล ซึ่ง
แบ่งตามภาคการส่งเสริมเกษตร โดยจำแนกเป็น ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้

ระดับตำแหน่ง ผี.ช. หมายถึง การกำหนดตำแหน่งตามระบบของราช
การที่แบ่งออกเป็นระดับตั้งแต่ระดับ 1 ถึง ระดับ 11

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินรายได้ทั้งหมดที่เป็นเงินสดของครอบครัวผู้ให้ข้อมูล
ซึ่งเป็นรายได้เฉลี่ยต่อปี

ความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอที่แสดงออกตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล
หมายถึง กระบวนการที่ผู้ได้บังคับบัญชาที่มีประสิทธิภาพ ในการแสดงออกถึงความสามารถในด้าน
ความเป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการทั้งในระหว่างภารกิจที่งานหรือขณะที่ผู้ให้ข้อมูลขอคำปรึกษาหา
หรือในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน แบบทดสอบการรับรู้ในความสามารถทางวิชาการที่เกษตรกร
อำเภอแสดงออกนี้ ให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นตามสภาพที่เป็นจริง โดยเลือกคำตอบในแต่ละ
ข้อความของแบบทดสอบในลักษณะการประเมินค่า (rating scale) จำนวน 5 ระดับ
โดยยึดหลักการสร้างแบบทดสอบของ Likert ใน ขุณส่ง นิลแก้ว (2530 : 6) ดังนี้คือ
"มากที่สุด" มีคะแนน 5 คะแนน "มาก" มีคะแนน 4 คะแนน "ปานกลาง" มีคะแนน
3 คะแนน "น้อย" มีคะแนน 2 คะแนน และ "น้อยที่สุด" มีคะแนน 1 คะแนน จากนั้นนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบในแต่ละข้อความมารวมกันและคิดค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย
(weight mean score) เพื่อแปลผลข้อมูล โดยมีเกณฑ์ดังนี้ คือ

* คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าการเกษตร
อำเภอมีการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการระดับมากที่สุด

* คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.14 – 4.20 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับมาก

* คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับปานกลาง

* คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับน้อย

* คะแนนค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.01 – 1.80 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับน้อยที่สุด

ความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอในความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูล หมายถึง ความคาดหวังหรือความต้องการของผู้ได้บังคับบัญชาที่ปรารถนาจะให้เกษตรกรอำเภอมีลักษณะความสามารถทางวิชาการ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นตามความต้องการของตนโดยเลือกคำตอบในแต่ละข้อความ แบบทดสอบความคาดหวังซึ่งมีคำตอบ 5 ระดับ ดังนี้คือ "ต้องการมากที่สุด" มีคะแนน 5 คะแนน "ต้องการมาก" มีคะแนน 4 คะแนน "ต้องการระดับปานกลาง" มีคะแนน 3 คะแนน "ต้องการน้อย" มีคะแนน 2 คะแนน และ "ต้องการน้อยที่สุด" มีคะแนน 1 คะแนน จากนั้นนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกคำตอบในแต่ละข้อความของแบบทดสอบมารวมกันและคำนวณน้ำหนักคะแนนค่าเฉลี่ยเพื่อแปลผล โดยมีเกณฑ์การแปลผลข้อมูลเช่นเดียวกับการรับรู้

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล (research instruments)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวของวัตถุประสงค์ โดยมีคำถามเป็นลักษณะคำถามทั้งปลายเปิดและปลายปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอน 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส ภูมิลำเนา อาชีพการงาน ระดับตำแหน่ง ปี ที่ รายได้ของครอบครัว และการฝึกอบรมหรือดูงาน

ตอน 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอในการบริหารงานส่งเสริมการเกษตร

การทดสอบเครื่องมือ (pre - testing of the instrument)

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม เพื่อการรวบรวมข้อมูลจากแนวทางในการตรวจเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้องและนิยามศัพท์ปฏิบัติการ จากนั้นได้นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือ พิจารณาตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) ของเครื่องมือ
2. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งได้แบบวัดการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลในการแสดงออกของเกษตรกรอำเภอ ในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการไปทดลองใช้เก็บข้อมูลจากเจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูน จำนวนทั้งสิ้น 20 คน
3. กำหนดค่าคะแนนให้คำตอบให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบในแต่ละข้อความ จากนั้นนำไปคำนวณค่าอำนาจการจำแนก (discrimination) ของแต่ละข้อความตามวิธีการของ Likert ใน ญุสงฆ์ นิลแก้ว (2530 : 6) เพื่อทราบถึงความสามารถของแบบทดสอบในการจำแนกการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกันออกจากกันได้
4. ผลการทดสอบแบบวัดการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อความสามารถทางวิชาการที่เกษตรกรอำเภอแสดงออก ซึ่งมีจำนวน 15 ข้อความนั้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะข้อความที่มีค่าอำนาจการจำแนก โดยมีค่า t_c ตั้งแต่ 2.29 ขึ้นไป ได้จำนวน 10 ข้อความ (รายละเอียดในภาคผนวก) และนำไปรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

วิธีการรวบรวมข้อมูล (data gathering)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลตามสำนักงานเกษตรอำเภอต่างๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลสังกัดอยู่ตามวัน เวลา ที่ได้นัดหมายไว้ล่วงหน้าจนครบทุกคน จากนั้นผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามและถอดรหัสข้อมูลสู่เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล (analysis of data)

ข้อมูลที่ถูกถอดรหัสสู่เครื่องคอมพิวเตอร์ได้ถูกวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคม (statistical package for the social science, SPSS) ซึ่งใช้สถิติดังนี้คือ

1. ค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดชั้นลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล
2. ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการกระจายของลักษณะส่วนบุคคลสังคม และเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล
3. การระบุระดับความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ ตามการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูล ใช้วิธีการคิดคำนวณหาน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) โดยใช้สูตรตามแบบของ Thanupon (1986 : 44) ดังนี้

$$WMS = \frac{5 f_1 + 4 f_2 + 3 f_3 + 2 f_4 + f_5}{TNR}$$

- WMS = น้ำหนักคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ
- f_1 = จำนวนของผู้เลือกตอบว่ามากที่สุด
- f_2 = จำนวนของผู้เลือกตอบว่ามาก
- f_3 = จำนวนของผู้เลือกตอบว่าปานกลาง
- f_4 = จำนวนของผู้เลือกตอบว่าน้อย
- f_5 = จำนวนของผู้เลือกตอบว่าน้อยที่สุด
- TNR = จำนวนทั้งหมดของผู้ให้ข้อมูล

4. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอที่แสดงออกและที่ควรจะเป็นนั้น เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย

ระยะเวลาในการวิจัย (research duration)

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาดำเนินงานทั้งสิ้น 10 เดือน สำหรับข้อมูลที่รวบรวมเพื่อการวิจัยนี้ได้รวบรวมระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2534

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้และความคาดหวังของผู้ได้บังคับบัญชาในจังหวัดเชียงใหม่ การนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวมเสนอผลวิจัยและการวิจารณ์เป็นส่วนเดียวกัน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางข้อมูลประกอบการบรรยายแบบความเรียงเป็นตอน ๆ ดังนี้ คือ

ตอน 1 ลักษณะส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่

ตอน 2 การแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูล

ตอน 3 ความสอดคล้องระหว่างการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ

ตอน 1 ลักษณะส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล

ลักษณะส่วนบุคคล

อายุ

อายุ หมายถึง จำนวนปีอายุ โดยนับจากปีที่เกิดจนถึงปัจจุบันของผู้ให้ข้อมูล ผลการวิจัยในตาราง 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมากที่สุด คือ 47 ปี และน้อยที่สุดคือ 26 ปี สำหรับอายุเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลคือ 35 ปี โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.53 ซึ่งกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุที่ไม่แตกต่างกันมากนัก สำหรับผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (42.00 เปอร์เซ็นต์) มีอายุอยู่ในช่วง 36 - 40 ปีนี้ สันนิษฐาน พบผล (2531 : 37) ระบุว่า เป็นช่วงที่บุคคลมีกำลังกายแข็งแรง มีความอดทนและความคล่องแคล่ว ซึ่งสอดคล้องกับ สุชา จันท์เอม (2527 : 47) ที่ระบุว่า เป็นช่วงที่บุคคลมีพลังกำลังแข็งแรง มีความรวดเร็ว มีความอดทนและมีความชำนาญ ซึ่งจะมีผลให้การปฏิบัติงานดี เหนือวัยและปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

เพศ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (82.00 เปอร์เซ็นต์) เป็นเพศชายและผู้ใช้ข้อมูลที่เป็นเพศชายนี้ พบว่า ปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าพนักงานการเกษตรระดับตำบล ส่วนเพศหญิงมีเพียง 18.00 เปอร์เซ็นต์ โดยแยกเป็นเจ้าพนักงานการเกษตร 8.50 เปอร์เซ็นต์ ส่วนอีก 9.50 เปอร์เซ็นต์ เป็นเจ้าพนักงานเทคนิคเกษตร ผลการวิจัยนี้แสดงว่าเจ้าพนักงานการเกษตรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งมีจำนวนมากกว่าเพศหญิง อันเนื่องมาจากงานส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลมีความรับผิดชอบมาก การปฏิบัติหน้าที่ส่วนใหญ่มักอยู่ในชนบทและไร่นาของเกษตรกร ซึ่งเพศชายจะมีความเหมาะสมและมีโอกาสเข้ารับตำแหน่งนี้มากกว่าเพศหญิง ส่วนเจ้าพนักงานเทคนิคเกษตรนั้นต้องรับผิดชอบงานด้านกิจกรรมบ้านเรือน การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรให้แม่บ้านเกษตรกรและสตรีในชนบท (บุญสม วราเอกศิริ, 2529 : 327) ซึ่งในตำแหน่งนี้รับเฉพาะเพศหญิง อาจเนื่องจากเหมาะสมกับตำแหน่งมากกว่าเพศชาย (ตาราง 2)

ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิสถที่สุดของผู้ให้ข้อมูลที่ได้เคยศึกษาทั้งสถาบันของรัฐและเอกชน จากตาราง 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (61.00 เปอร์เซ็นต์) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการเกษตรหรือเทียบเท่า รองลงมา 33.50 เปอร์เซ็นต์ จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางการเกษตรหรือเทียบเท่า ส่วนอีก 5.50 เปอร์เซ็นต์ จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ทางการเกษตรหรือเทียบเท่า

สำหรับสาขาวิชาเอกที่ผู้ให้ข้อมูลสำเร็จมานั้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ จำนวน 59.00 เปอร์เซ็นต์ จบการศึกษาสาชาวิชาเอกส่งเสริมการเกษตร นอกจากนั้นจบสาขาวิชาเอกพืชศาสตร์ จำนวน 22.50 เปอร์เซ็นต์ อาหารโภชนาการ 5.00 เปอร์เซ็นต์ คหกรรมศาสตร์ 4.59 เปอร์เซ็นต์ สัตวศาสตร์ 4.00 เปอร์เซ็นต์ ธุรกิจการเกษตร 2.50 เปอร์เซ็นต์ และเกษตรกรรมทั่วไป 2.50 เปอร์เซ็นต์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ทราบว่าเจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเทคนิคเกษตรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี แม้ว่าการกำหนดคุณสมบัติผู้เข้ารับราชการในตำแหน่งเจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเทคนิคเกษตรนั้น ได้กำหนดไว้ต่ำกว่าปริญญาตรี คือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ทางด้าน

การเกษตรและด้านเกษตรกรรมศาสตร์ก็ตาม เหตุที่ผู้ให้ข้อมูลมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้น เนื่องจากได้ศึกษาเพิ่มเติมภายหลังจากเข้ารับราชการในตำแหน่งเจ้าพนักงานการเกษตรและ เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร นอกจากนี้ยังพบว่า สาขาวิชาที่ศึกษานี้ส่วนมากคือ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ เพราะสามารถนำเอาไปใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

สถานการณ์การสมรส

ผลการวิจัยในตาราง 2 เกี่ยวกับสถานการณ์การสมรส พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (86.00 เปอร์เซ็นต์) เป็นผู้สมรสแล้ว รองลงมาคือเป็นโสด จำนวน 10.00 เปอร์เซ็นต์ และหย่าร้าง 4.00 เปอร์เซ็นต์ จากข้อมูลเหล่านี้จะเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลสมรสแล้วเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการสมรสแล้วนี้เป็นตัวแปรที่สำคัญตัวหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลแตกต่างกันไป (จิราพรพรหมพันธุ์กุล, 2533 : 25) ในทำนองเดียวกัน อารง สุทธาศาสตร์ (2527 : 244) กล่าวว่า คนโสดกับคนที่สมรสแล้วจะมีความรู้สึกแตกต่างกันในจุดมุ่งหมายของชีวิต นอกจากนั้นการสมรสยังทำให้มีความนึกคิดที่สุ่มรอบคอบมีเหตุผลมากยิ่งขึ้น การสมรสแล้วมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร เพราะตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวจะต้องทำงานกับเกษตรกรและแม่บ้านเกษตรกรเป็นจำนวนมากและเป็นผู้ส่งอายุ ดังนั้นเจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรจึงควรเป็นผู้ที่มีความนึกคิดที่สุ่มรอบคอบและตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลเป้าหมาย

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
	(N = 200)	

วิชาเอกที่จบการศึกษา

พืชศาสตร์	49	22.50
สัตวศาสตร์	8	4.00
ส่งเสริมการเกษตร	118	59.00
คหกรรมศาสตร์	9	4.50
ธุรกิจการเกษตร	5	2.50
อาหารโภชนาการ	10	5.00
เกษตรกรรมทั่วไป	5	2.50

สถานภาพการสมรส

โสด	20	10.00
สมรสแล้ว	172	86.00
หย่าร้าง	8	4.00

ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล

ภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา หมายถึง ถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งที่เป็นภูมิลำเนาหรือบ้านเกิดของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งแบ่งตามภาคการส่งเสริมการเกษตร โดยจำแนกออกเป็น ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตกและภาคใต้ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (83.00 เปอร์เซ็นต์) มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ รองลงมาตามลำดับคือ ภาคกลาง 9.50 เปอร์เซ็นต์ ภาคใต้ 4.50 เปอร์เซ็นต์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2.00

เปอร์เซ็นต์ และภาคตะวันออก 1.00 เปอร์เซ็นต์ จากผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า เจ้าหน้าที่งานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ในการปฏิบัติงานทำให้มีความคุ้นเคยกับสภาพพื้นที่ความเป็นอยู่โดยทั่วไปของเกษตรกร

นอกจากนี้ ในด้านความรู้และความเข้าใจภาษาทางภาคเหนือนั้น ผลการวิจัยพบว่า เจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรส่วนมาก (91.50 เปอร์เซ็นต์) มีความสามารถพูดและฟังภาษาทางภาคเหนือได้ดี และมีเพียงส่วนน้อย (8.50 เปอร์เซ็นต์) เท่านั้นที่พูดได้บ้างและฟังเข้าใจพอสมควร ซึ่งนับได้ว่า เป็นผลดีในการใช้ความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบที่เหมาะสม ทำให้งานส่งเสริมการเกษตรสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ (ตาราง 3)

อายุราชการ

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 53.00 เปอร์เซ็นต์ มีอายุราชการระหว่าง 8 - 11 ปี รองลงมาตามลำดับ คือ 41.00 เปอร์เซ็นต์ มีอายุราชการระหว่าง 12 - 15 ปี 5.50 เปอร์เซ็นต์ มีอายุราชการระหว่าง 3 - 7 ปี และมีอายุราชการมากกว่า 15 ปีขึ้นไปเพียง 0.50 เปอร์เซ็นต์ สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุราชการมากที่สุดคือ 20 ปี และน้อยที่สุด คือ 3 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลมีอายุราชการเฉลี่ย 11 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.17 ซึ่งกล่าวได้ว่า เจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานมานานพอสมควร และย่อมทำให้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวอาจเกิดมาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากผู้บังคับบัญชา เพื่อร่วมงานในหน่วยงานเดียวกันหรือต่างหน่วยงานและมีความรู้ความเข้าใจ มีความชำนาญในหน้าที่รับผิดชอบได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นด้านการปรับตัวเข้ากับเกษตรกร การสร้างความเชื่อถือ การติดต่อประสานงาน การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีที่ถูกต้องและเหมาะสม ทำให้เกษตรกรได้รับประโยชน์มากที่สุด (ตาราง 3)

ระดับตำแหน่ง ปีที่

ผลการวิจัยด้านระดับตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูลในตาราง 3 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (72.00 เปอร์เซ็นต์) เป็นข้าราชการระดับ 4 รองลงมาคือ 17.00 เปอร์เซ็นต์ เป็นข้าราชการระดับ 5 ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10.00 เปอร์เซ็นต์เป็นข้าราชการระดับ 3 และ 1.00 เปอร์เซ็นต์เป็นข้าราชการระดับ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าเจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการระดับ 4 อาจเนื่องมาจากจังหวัดเชียงใหม่ได้เข้าในโครงการปรับปรุงส่งเสริมการเกษตร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2522 เป็นเหตุให้ต้องมีการขยายอัตรากำลังเจ้าพนักงานที่ระดับต่ำลงเพื่อบรรจุเข้ารับตำแหน่งดังกล่าวในจังหวัดเชียงใหม่ค่อนข้างมาก และในปัจจุบันเจ้าหน้าที่เหล่านี้ได้เลื่อนระดับตำแหน่งจากระดับ 2 มาอยู่ในระดับ 4 (วีระพงษ์ วงษ์วีระพันธ์, 2533 : 37) ซึ่งนับว่าเป็นบุคลากรที่มีความพร้อมด้านประสบการณ์ในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร ได้เป็นอย่างดี

รายได้ของครอบครัว

รายได้ของครอบครัว หมายถึง จำนวนเงินสดทั้งหมดคิดเฉลี่ยต่อปีที่ได้จากการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริมของผู้ให้ข้อมูลและคู่สมรส ผลการวิจัยในตาราง 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 37.50 เปอร์เซ็นต์ มีรายได้ระหว่าง 106,465 - 159,048 บาทต่อปี ต่อครอบครัว รองลงมาตามลำดับ คือ 33.00 เปอร์เซ็นต์ มีรายได้ระหว่าง 53,880 - 106,464 บาทต่อปีต่อครอบครัว 23.50 เปอร์เซ็นต์ มีรายได้ระหว่าง 159,049 - 211,632 บาทต่อปีต่อครอบครัว 4.00 เปอร์เซ็นต์ มีรายได้ระหว่าง 211,633 - 264,216 บาทต่อปีต่อครอบครัว 2.00 เปอร์เซ็นต์ มีรายได้สูงกว่า 264,216 บาทต่อปีต่อครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้ต่ำสุดเท่ากับ 53,880 บาทต่อปีต่อครอบครัว ส่วนรายได้สูงสุดของผู้ให้ข้อมูลเท่ากับ 316,800 บาทต่อปีต่อครอบครัว และมีรายได้เฉลี่ยคือ 135,936 บาทต่อปีต่อครอบครัว ซึ่งกล่าวได้ว่าเจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรมีรายได้ของครอบครัวที่แตกต่างกันพอสมควร เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้มีรายได้สูงกับผู้มีรายได้ต่ำ นอกจากนี้ยังมีเจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ที่มีรายได้ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยทั้งหมดถึง 33.00 เปอร์เซ็นต์ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากได้รวบรวมข้อมูลจากรายได้

ทั้งหมดของครอบครัว ซึ่งเจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรที่สมัครแล้ว จะมีรายได้อาจสูงกว่าผู้ที่ เป็นโสดหรือหย่าร้างเพราะมีรายได้อาจมีคู่สมรสรวมอยู่ด้วย นอก จากนี้ผู้ที่มียารายได้ของครอบครัวในระดับสูงมักจะประกอบอาชีพส่วนตัว ซึ่งเป็นรายได้นอกเหนือ จากเงินเดือนและสวัสดิการเป็นส่วนใหญ่

การฝึกอบรมหรือดูงาน

การฝึกอบรมหรือดูงานด้านการส่งเสริมการเกษตรหรือด้านเคหกิจเกษตร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมาขึ้น ข้อมูลในตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (82.00 เปอร์เซ็นต์) เคยฝึกอบรมหรือดูงาน ส่วนที่เหลืออีก 18.00 เปอร์เซ็นต์นั้นไม่เคยได้ฝึกอบรม ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับการฝึกอบรมหรือดูงานเกือบทั้งหมด (99.39 เปอร์เซ็นต์) ได้รับการฝึกอบรมหรือดูงานภายในประเทศ ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 0.61 เปอร์เซ็นต์ ได้รับการฝึกอบรมหรือดูงานในต่างประเทศ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า เจ้าพนักงานการเกษตร และเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรได้รับการสนับสนุนเรื่องของการฝึกอบรมหรือดูงานเป็นอย่างดี เนื่องจากกรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรใน ปี พ.ศ. 2532 ไว้หลายประการ แต่ในประการหนึ่งได้เป็นการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากร ซึ่งเน้นที่ การฝึกอบรมเป็นหลัก (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2532 : 9)

ตาราง 3 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ

ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
	(N = 200)	
ภูมิลำเนา		
ภาคเหนือ	166	83.00
ภาคกลาง	19	9.50
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4	2.00
ภาคตะวันออก	2	1.00
ภาคใต้	9	4.50

ตาราง 3 (ต่อ)

ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
(N = 200)		
ความรู้ความเข้าใจภาษาทางภาคเหนือ		
พูดได้ดี ฟังเข้าใจดี	183	91.50
พูดได้บ้าง ฟังเข้าใจพอสมควร	17	8.50
อายุราชการ (ปี)		
3 - 7	11	5.50
8 - 11	106	53.00
12 - 15	82	41.00
มากกว่า 15	1	0.50
= 11.20	= 2.17	
ระดับตำแหน่ง พว		
ระดับ 2	2	1.00
ระดับ 3	20	10.00
ระดับ 4	144	72.00
ระดับ 5	34	17.00
รายได้ของครอบครัว		
53,885 - 106,464 บาทต่อปี	66	33.00
106,465 - 159,048 บาทต่อปี	75	37.50
159,049 - 211,632 บาทต่อปี	47	23.50
211,633 - 264,216 บาทต่อปี	8	4.00
มากกว่า 264,216 บาทต่อปี	4	2.00
= 135,936.00	= 48,758.34	
การฝึกอบรมหรือดูงาน		
เคย	164	82.00
ไม่เคย	36	18.00

ตาราง 3 (ต่อ)

ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
(N = 200)		
สถานที่ฝึกอบรม		
ภายในประเทศ	163	99.39
ต่างประเทศ	1	0.61

ตอน 2 การแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรตำบล ตามการรับรู้และความคาดหวังของผู้ได้บังคับบัญชา

2.1 การแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษา การแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอในการบริหารงานส่งเสริมการเกษตร ตามการรับรู้ของผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งได้แก่ เจ้าพนักงานการเกษตรประจำตำบลและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ซึ่งเป็นการตีความจากการที่บุคคลรับทราบเกี่ยวกับโลกภายนอกและตัวเอง (kelly, 1974 : 303) การรับรู้ของบุคคลนี้มีความแตกต่างกันไป อันเนื่องมาจากความแตกต่างของบุคคล นอกจากนี้ พินิจ ลาวธานนท์ (2529 : 24) ยังได้เน้นว่ามนุษย์จะแสดงพฤติกรรมตามความคิดหรือทัศนคติที่เป็นผลมาจากความคาดหวังทางสังคม สถานภาพ ตำแหน่งและหน้าที่ทางสังคมของแต่ละบุคคล ในการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้ได้บังคับบัญชาที่ต่อการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดข้อความเกี่ยวกับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอที่ควรจะเป็นจำนวน 10 ข้อความและให้ผู้ให้ข้อมูลระบุการรับรู้ในแต่ละข้อความดังนี้

มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

จากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลระบุมาคำนวณน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย และมีเกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ยสำหรับการแปลผลดังนี้

<u>ช่วงคะแนนค่าเฉลี่ย</u>	<u>ระดับการแสดงผลออกในความสามารถทางวิชาการ</u>
4.21 - 5.00	มากที่สุด
3.41 - 4.20	มาก
2.61 - 3.40	ปานกลาง
1.81 - 2.60	น้อย
1.00 - 1.80	น้อยที่สุด

ผลการวิจัยในตาราง 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (54.00 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า เกษตรอำเภอ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาในสำนักงานส่งเสริมการเกษตรที่ตนสังกัดนั้น มีการแสดงผลออกในความสามารถทางวิชาการในระดับมาก รองลงมาคือ 18.50 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า เกษตรอำเภอมีการแสดงผลออกในความสามารถทางวิชาการระดับปานกลาง 15.50 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า เกษตรอำเภอมีการแสดงผลออกในความสามารถทางวิชาการในระดับมากที่สุด 9.50 เปอร์เซ็นต์ ระดับน้อยและ 2.50 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าแสดงผลออกในระดับน้อยที่สุด แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว พบว่า ผู้ได้บังคับบัญชาส่วนมากระบุว่า เกษตรอำเภอมีการแสดงผลออกในความสามารถทางวิชาการในระดับมากและเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อความที่ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงการรับรู้ในการแสดงผลออกทางวิชาการของเกษตรอำเภอ ซึ่งพิจารณาจากคะแนนค่าเฉลี่ย (weight mean score) ในตาราง 6 นั้น พบว่า ผู้ได้บังคับบัญชายอมรับว่า เกษตรอำเภอเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพเป็นอย่างดี (3.72) ; สามารถให้คำปรึกษาและหาทางเลือกในการปฏิบัติงานแก่ผู้ได้บังคับบัญชา (3.71) ; เป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่มงานใหม่ ๆ (3.69) ; เป็นผู้ที่มีการวางแผนปฏิบัติงานที่รอบคอบ (3.68) ; เป็นผู้ที่มีการคิดค้นหาวิธีการทำงานให้สำเร็จรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (3.65) ; เป็นผู้ที่สามารถศึกษาและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างรวดเร็ว (3.65) ; เป็นผู้นำเทคนิค/วิธีการ ความรู้ใหม่ ๆ มาถ่ายทอดให้ผู้ได้บังคับบัญชา (3.64) ; เป็นผู้ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี (3.60) และมีผลงานวิชาการเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

สำหรับเหตุผลที่เกษตรกรอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ มีการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในทัศนะของผู้ได้บังคับบัญชานั้น อาจเนื่องจากเกษตรกรอำเภอมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในกรมส่งเสริมการเกษตรมาเป็นระยะเวลานานและมีการสะสมประสบการณ์ด้านงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการถ่ายทอดนวัตกรรมหรือจัดทำแปลงทดลอง (trial plots) การผลิตพืชและการวิจัยระบบฟาร์ม (farming system research) มาเป็นอย่างดี นอกจากนี้สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช วิทยาลัยครู หรือสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ได้เปิดโอกาสให้ข้าราชการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโทในวันเสาร์ - อาทิตย์ เพื่อเพิ่มพูนคุณวุฒิทางการศึกษา ความรู้และประสบการณ์ของข้าราชการประจำ ซึ่งเกษตรกรอำเภอหลาย ๆ ท่านได้เข้ามาศึกษาต่อจึงน่าจะเป็นอย่างอื่น เหตุหนึ่งที่มีผลให้เกษตรกรอำเภอมีการแสดงออกในบทบาททางวิชาการและมีความเป็นผู้เชี่ยวชาญมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4 ยังพบว่า มีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนระบุว่าเกษตรกรอำเภอมีการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับปานกลาง และระดับน้อยนี้ อาจเนื่องจากผู้ได้บังคับบัญชาเหล่านี้ได้เข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งบางคนอาจมีการศึกษาเท่าเทียมกับเกษตรกรอำเภอ หรือบางคนมีระดับสูงกว่าเกษตรกรอำเภอจึงเป็นสาเหตุให้ผู้ได้บังคับบัญชาเหล่านี้มีทัศนะว่า เกษตรอำเภอมีการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับปานกลางและระดับน้อยเท่านั้น

ตาราง 4 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามระดับการรับรู้ในความสามารถทางวิชาการที่เกษตรกรอำเภอแสดงออก

ช่วงคะแนนค่าเฉลี่ย	จำนวน (N = 200)	เปอร์เซ็นต์	ระดับการแสดงออก
4.21 - 5.00	31	15.50	มากที่สุด
3.41 - 4.20	108	54.00	มาก
2.61 - 3.40	37	18.50	ปานกลาง
1.80 - 2.60	19	9.50	น้อย
1.01 - 1.80	5	2.50	น้อยที่สุด

2.2 การแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูล

ความคาดหวังเป็นความคาดหวัง หรือขีดความคาดหวังที่บุคคลต้องการจะได้รับผลการตอบสนองในอนาคต สำหรับความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของผู้บังคับบัญชาหรือเกษตรกรอำเภอ นั้น ผู้วิจัย ได้กำหนดข้อความเกี่ยวกับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ จำนวน 10 ข้อความเช่นเดียวกับการรับรู้ และให้ผู้ให้ข้อมูลระบุความคาดหวังในแต่ละข้อความดังนี้ คือ

ต้องการมากที่สุด	5 คะแนน
ต้องการมาก	4 คะแนน
ต้องการปานกลาง	3 คะแนน
ต้องการน้อย	2 คะแนน
ต้องการน้อยที่สุด	1 คะแนน

จากนั้นผู้วิจัย ได้นำคะแนนที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลระบุคำตอบ ในแต่ละข้อความมาคำนวณน้ำหนักคะแนนค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์สำหรับการแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนนค่าเฉลี่ย	ความคาดหวังในการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการ
4.21 - 5.00	ต้องการมากที่สุด
3.41 - 4.20	ต้องการมาก
2.61 - 3.40	ต้องการปานกลาง
1.81 - 2.60	ต้องการน้อย
1.01 - 1.80	ต้องการน้อยที่สุด

ผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการหรือความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการแสดงออกของเกษตรกรอำเภอในความสามารถทางวิชาการนั้น ข้อมูลในตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลจำนวน 51.00 เปอร์เซนต์ มีความคาดหวังให้เกษตรกรอำเภอมีการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับมากและอีก 34.50 เปอร์เซนต์ มีความคาดหวังให้เกษตรกรอำเภอมีการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับมากที่สุด ; 10.50 เปอร์เซนต์คาดหวังในระดับปานกลาง ; 2.50 เปอร์เซนต์คาดหวังในระดับน้อยและ 1.50 เปอร์เซนต์คาดหวังในระดับน้อยที่สุด

ตาราง 5 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามระดับความคาดหวังในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอที่ควรจะเป็น

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	จำนวน (N = 200)	เปอร์เซ็นต์	ระดับความต้องการ
4.21 - 5.00	69	34.50	มากที่สุด
3.41 - 4.20	102	51.00	มาก
2.61 - 3.40	21	10.50	ปานกลาง
1.81 - 2.60	5	2.50	น้อย
1.01 - 1.80	3	1.50	น้อยที่สุด

แต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้กล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความคาดหวังหรือมีความต้องการให้เกษตรกรอำเภอ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของงานมีการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับมากและมากที่สุด และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของแต่ละข้อความเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลในการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอในตาราง 6 นั้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชามีความคาดหวังให้ผู้บังคับบัญชามีการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในด้านต่าง ๆ ซึ่งเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือคาดหวังให้เกษตรกรอำเภอควรมีความสามารถในการศึกษาและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างรวดเร็ว (คะแนนเฉลี่ย 4.13) ; เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการบริหารงานระบบส่งเสริม (4.10) ; เป็นผู้ที่มีความคิดค้นหาวิธีการทำงานให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ (4.09) ; มีการวางแผนปฏิบัติงานที่รอบคอบ (4.09) ; สามารถให้คำปรึกษาและหาทางเลือกในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา (4.08) ; เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ (4.08) ; ควรเป็นผู้ที่นำเอาเทคนิคและความรู้ใหม่ๆ มาถ่ายทอดแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา (4.08) ; มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี (4.02) ; เป็นบุคคลที่มีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไป (4.01) และเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญทางวิชาชีพเป็นอย่างดี (3.98) เหตุที่ผู้ใต้บังคับบัญชามีความต้องการให้เกษตรกรอำเภอเป็นบุคคลที่มีความสามารถทางวิชาการในระดับมากและมากที่สุดนั้น อาจเนื่องจากผู้ใต้บังคับบัญชาต้องการผู้บังคับบัญชาที่มีความรู้ความสามารถเหนือพวกตน ซึ่งจะสามารถให้การ

นิเทศการปฏิบัติงานแก่พวกตนได้ ดังเช่น Sayles (1979 : 312) กล่าวว่าผู้นำที่มีความเชี่ยวชาญจะมีอิทธิพลต่อผู้ตาม ได้ก็ต่อเมื่อผู้นำสามารถเป็นแหล่งข้อมูลและให้คำแนะนำที่เชื่อถือได้ รวมทั้งจะทำให้พวก เขาเกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจ เมื่อได้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้บังคับบัญชาที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ

ตาราง 6 ผู้นำนักคะแนนค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อความเกี่ยวกับความสามารถทางวิชาการที่เกษตรกรอำเภอแสดงออกตามการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูล (N = 200 คน)

ข้อความ	การรับรู้		ความคาดหวัง	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. เกษตรอำเภอเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพเป็นอย่างดี	3.75	0.85	3.98	0.87
2. เกษตรอำเภอเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการบริหารงานตามระบบงานส่งเสริมการเกษตร	3.72	0.95	4.10	0.82
3. เกษตรอำเภอสามารถให้คำปรึกษาและหาทางเลือกในการปฏิบัติงานแก่ผู้ไ้บังคับบัญชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.71	0.88	4.08	0.77
4. เกษตรอำเภอเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มงานใหม่ ๆ	3.69	0.89	4.08	0.84
5. เกษตรอำเภอเป็นผู้ที่มีความวางแผนปฏิบัติงานที่รอบคอบ	3.68	0.92	4.09	0.84

ข้อความ	การรับรู้		ความคาดหวัง	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
6. เกษตรอำเภอมักมีการจัดค้นหาวิธี การทำงานให้สำเร็จรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ	3.65	0.90	4.09	0.82
7. เกษตรอำเภอสื่อสารด้านศึกษาและ เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างรวดเร็ว	3.65	0.94	4.13	0.80
8. เกษตรอำเภอนำเอาเทคนิคหรือ วิธีการและความรู้ใหม่ ๆ มา ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้เป็นอย่างดี	3.64	0.94	4.08	0.86
9. เกษตรอำเภอมีความสามารถ ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ได้เป็นอย่างดี	3.60	0.92	4.02	0.82
10. เกษตรอำเภอมุ่งผลงานทาง วิชาการเป็นที่ยอมรับของ บุคคลทั่วไปโดยมีบุคคลภายนอก มาปรึกษาเสมอ	3.57	0.90	4.01	0.86
น้ำหนักคะแนนค่าเฉลี่ยรวม	3.66	0.75	4.06	0.71

ช่วงคะแนนค่าเฉลี่ยระดับความสามารถทางวิชาการ

4.21 - 5.00	มากที่สุด
3.41 - 4.20	มาก
2.61 - 3.40	ปานกลาง
1.81 - 2.60	น้อย
1.01 - 1.80	น้อยที่สุด

ตอน 3 ความสอดคล้องระหว่างการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ

สำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยอีกประการหนึ่งคือ ศึกษาถึงความสอดคล้องระหว่างการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอนั้น ผู้วิจัย ได้ศึกษาความสอดคล้องของตัวแปรทั้งสองด้วยการนำคะแนนค่าเฉลี่ย (weight mean score) ของแต่ละข้อความมาเปรียบเทียบกัน ผลการเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยของแต่ละข้อความเกี่ยวกับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีคะแนนค่าเฉลี่ยของการรับรู้ในการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอแตกต่างไปจากคะแนนค่าเฉลี่ยของความคาดหวังในทุกข้อความ (ตาราง 6) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความคาดหวังในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอในทิศทางที่มากกว่าที่เกษตรกรอำเภอได้แสดงออกในปัจจุบันในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความสามารถของเกษตรกรอำเภอในการศึกษาและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รวมถึงความสามารถในการนำเอาเทคนิคหรือความรู้ใหม่ ๆ นั้นมาถ่ายทอดให้ผู้ได้บังคับบัญชา การคิดค้นหาวิธีการทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

(SUMMARY IMPLICATIONS AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลวิจัย (summary)

การวิจัยถึงการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้ของผู้ได้บังคับบัญชาในจังหวัด เชียงใหม่ นั้น ผู้วิจัย ได้รวบรวมข้อมูลจากเจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรในระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม 2534 ถึงวันที่ 1 กรกฎาคม 2534 โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้ คือ

1. เพื่อทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจสังคมของผู้ให้ข้อมูล
2. เพื่อระบุถึงระดับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูล
3. เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องระหว่างการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลที่ต่อการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอ

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ เจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรที่ปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานเกษตรอำเภอและสำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอทั้งหมดในจังหวัด เชียงใหม่ รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม สำหรับแบบสอบถามตอนที่สองคือ แบบวัดการรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลต่อการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอนั้น ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้เพื่อทดสอบหาค่าอำนาจการจำแนกตามวิธีของ Likert และตัดเอาเฉพาะข้อความที่มีค่าอำนาจการจำแนก (ค่า tc) ที่สูง ๆ นำไปสร้างเป็นชุดข้อความรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ

ผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36 - 40 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 35 ปี เจ้าหน้าที่งานการเกษตรส่วนมากเป็นเพศชาย ส่วนเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรทั้งหมดเป็นเพศหญิง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการเกษตร โดยสำเร็จในวิชาเอกส่งเสริมการเกษตร สำหรับสถานภาพการสมรสนั้นผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สมรสแล้ว

2. ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเป็นข้าราชการระดับ 4 โดยมีรายได้เฉลี่ย 135,936 บาทต่อปีต่อครอบครัว และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ สำหรับระยะเวลาในการรับราชการในกรมส่งเสริมการเกษตรนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีอายุราชการระหว่าง 8 - 11 ปี โดยมีอายุราชการเฉลี่ย 11 ปี และส่วนใหญ่ระบุว่าเคยเข้ารับการฝึกอบรมหรือดูงานด้านการส่งเสริมการเกษตรหรือเคหกิจเกษตร แต่มักเป็นการฝึกอบรมหรือดูงานภายในประเทศ

3. การรับรู้และความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลในการแสดงออกทางวิชาการของเกษตรอำเภอ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่งรับรู้ว่าการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับมาก และมีบางส่วน (15.15 เปอร์เซ็นต์) รับรู้ว่าการแสดงออกในการแสดงออกทางวิชาการในระดับมากที่สุด และอีกบางส่วน (18.50 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าเกษตรอำเภอแสดงออกในความสามารถทางวิชาการเพียงในระดับปานกลางเท่านั้น สำหรับความคาดหวังของผู้ให้ข้อมูลนั้นผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลจำนวน 51.00 เปอร์เซ็นต์คาดหวังให้เกษตรอำเภอมีการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับมากและอีก 34.50 เปอร์เซ็นต์คาดหวังในระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้และความคาดหวังที่ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรอำเภอพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคาดหวังให้เกษตรอำเภอแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับที่มากกว่าหรือสูงกว่าที่เกษตรอำเภอได้มีการแสดงออกในปัจจุบันทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถของเกษตรอำเภอในการศึกษาและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาถ่ายทอดให้กับผู้ได้บังคับบัญชาและการคิดค้นหาวิธีการทำงานให้สำเร็จและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ (implication and recommendations)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอตามการรับรู้ของผู้ได้บังคับบัญชาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ได้บังคับบัญชาส่วนใหญ่รับรู้ว่าการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับมาก จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถยืนยันผลการศึกษาของ Giffin (1967 : 104 - 121) ที่สรุปว่าผู้บริหารที่มีความน่าเชื่อถือ (credibility) นั้นเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญ มีความรอบรู้ทางวิชาการ เป็นบุคคลที่น่าไว้วางใจและมีความตั้งใจในการทำงาน นอกจากนี้ยังมีความเป็นมิตรและทำให้บรรยากาศอบอุ่นเป็นกันเอง มีความคล่องตัวและมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารที่มียศประกอบดังกล่าวจะเป็นผู้นำที่มีความน่าเชื่อถือ (credibility) ซึ่งทำให้ผู้นำนั้นมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ได้บังคับบัญชา นอกจากนี้ นวล กัลยาณธรรม (2531 : 53) ได้อ้างผลการศึกษาของ French and Raven (1969) ที่สรุปว่าผู้บริหารที่มีความเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีทักษะและความรู้จะทำให้ผู้ได้บังคับบัญชายอมรับและปฏิบัติตามหรือกระทำตามที่ผู้บริหารต้องการ เนื่องจากผู้ได้บังคับบัญชาเชื่อว่าผู้บริหารมีความรู้ความสามารถเหนือตน ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้จึงสามารถสรุปได้ว่าผู้ได้บังคับบัญชา (เจ้าพนักงานการเกษตรและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร) จะประพฤติปฏิบัติตามข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำของเกษตรกรอำเภอ โดยเฉพาะระหว่างการให้การนิเทศงานการปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชา นอกจากนี้ความเป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการของเกษตรกรอำเภอก็จะมีผลให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดการเปลี่ยนแปลงทางพุทธิปัญญา (cognitive dimension) ในเรื่องที่เขาได้ทราบมาก่อนได้ เนื่องจากในปัจจุบันบทบาทของผู้นิเทศงานได้เปลี่ยนจากผู้ควบคุมสอดส่องผู้ได้บังคับบัญชามาเป็นการพัฒนาความสามารถในการนำตนเอง ผู้นิเทศงานต้องทำหน้าที่ สนิทสนมและเป็นแหล่งวิชาการแก่ผู้ที่เขาต้องดูแล เมื่อเป็นเช่นนี้การนิเทศงานจึงเป็นรูปแบบการเรียนรู้ส่วนบุคคลอีกรูปแบบหนึ่ง (สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน, 2526 : 209) แต่อย่างไรก็ตาม ผุสส์ดี สัตยมานะ (2521 : 86) ได้กล่าวว่า ผู้นำแบบความเป็นผู้เชี่ยวชาญนี้ก่อมลทินผู้นำในความหมายของการเป็นผู้นำในการบริหาร เนื่องจากมีหน้าที่ให้คำแนะนำในแบบนักวิชาการหรือที่ปรึกษา แต่กระนั้นก็ตามผู้นำที่มีความรู้เฉพาะอย่างแบบนั้นกลับได้รับการยกย่องมาก ๆ จะมีผลให้ได้รับความร่วมมือจากผู้ได้บังคับบัญชาเป็นอย่างดีได้เช่นกัน แต่ในสถานการณ์บริหารงานส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรอำเภอที่เป็นจริงนั้น เกษตรอำเภอต้องมีหน้าที่ในการนิเทศงาน ซึ่งเป็นการให้คำปรึกษาหารือ สนับสนุนและช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชาในการ

ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด (วิจิตร อวระกุล, 2527 : 353) อันจะมีผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีการปฏิบัติหน้าที่ในงานถ่ายทอดนวัตกรรมและข่าวสารการเกษตรแก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ดังนั้นการที่ผู้ใต้บังคับบัญชามีการยอมรับในความสามารถทางวิชาการของเกษตรอำเภอที่ได้รับการแสดงออกมานั้น เป็นสิ่งบ่งชี้ประการหนึ่งว่าผู้ใต้บังคับบัญชาจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนในงานส่งเสริมการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะบังเกิดผลในการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกร ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของงานส่งเสริมการเกษตร แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยยังพบอีกว่าผู้ใต้บังคับบัญชาเหล่านี้มีความคาดหวังหรือมีความต้องการให้เกษตรอำเภอมีการแสดงออกในความสามารถทางวิชาการในระดับที่มากกว่าหรือสูงกว่าที่เกษตรอำเภอมีการแสดงออกในปัจจุบัน จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีข้อคิดเห็นบางประการ เป็นข้อเสนอแนะสำหรับเป็นทางเลือกให้แก่ผู้บริหารงานส่งเสริมการเกษตรหรือเกษตรอำเภอ นำไปใช้ในการปรับปรุงและสร้างเสริมความสามารถในการบริหารงาน โดยเฉพาะการบริหารความรู้ทางวิชาการและการนิเทศงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาดังนี้ คือ

1. เกษตรอำเภอควรจะต้องแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอทั้งในด้านวิชาการและเทคโนโลยี ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อนำมาทดลอง ทดสอบให้เกิดความชำนาญ และถ่ายทอดให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งช่วยหาทางเลือกในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้งานส่งเสริมการเกษตรเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. เกษตรอำเภอควรมีการสร้างผลงานทางวิชาการ เช่น มีผลงานวิจัยเชิงประจักษ์ หรือผลการคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ในการบริหารงานโดยมีการพิมพ์เป็นเอกสารวิชาการเพื่อเผยแพร่ให้แก่ผู้สนใจหรือผู้อยู่ในแวดวงบริหารงานเดียวกันนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไป
3. เกษตรอำเภอควรรักษาความน่าเชื่อถือไว้ให้ได้ (maintain credibility) โดยรักษาวินัยแห่งความเป็นผู้เชี่ยวชาญ (image of expertise) และไม่ควรแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ตนเองไม่รู้จักจริง รวมทั้งไม่ตอบโต้ผู้ใต้บังคับบัญชาจับได้
4. เกษตรอำเภอต้องมีความมั่นใจและตัดสินใจได้ดีในภาวะวิกฤติหรือสถานการณ์ฉุกเฉิน รู้วิธีนำกลุ่มในการเผชิญปัญหาและมีอารมณ์ที่มั่นคง
5. เกษตรอำเภอควรติดตามข้อมูลและข่าวสารใหม่ ๆ อยู่เสมอ และมีความรู้ในงานเทคนิคและความก้าวหน้าของหน่วยงานอื่น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในงานของหน่วยงานตนเอง
6. เกษตรอำเภอต้องสามารถรับรู้ความกังวลของผู้ใต้บังคับบัญชาและควรมีการใช้สื่อสารสองทาง (two ways communication) โดยพยายามค้นหาสาเหตุที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชากังวลใจหรือสงสัย แล้วพยายามกำจัดความกังวลใจหรือความสงสัยนั้นเสีย

7. เกษตรอำเภอดูแลหลักเลี้ยงการกระทำที่เป็นผลกระทบต่อความชกย่องของผู้ได้ บังคับบัญชา โดยมิควรดูถูกสติปัญญาและความสามารถของผู้ได้บังคับบัญชา รวมทั้งอย่าเห็นข้อ เสนอแนะของผู้ได้บังคับบัญชา เป็นเรื่องขบขันหรือขัดจังหวะผู้ได้บังคับบัญชาในขณะที่เขายังพูดไม่จบ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร, 2532. นโยบายและแนวทางการส่งเสริมการเกษตรประจำปีงบประมาณ

2532. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

-----, 2533. บันทึกกรมส่งเสริมการเกษตรปี 2533. กรุงเทพมหานคร :
จัดแสงการพิมพ์.

-----, 2526. ผลการปฏิบัติงานตามโครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตร
ของประเทศไทย ปี 2525. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร.

กองการเจ้าหน้าที่ กรมส่งเสริมการเกษตร. 2523. อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและการแบ่ง
งานภายใน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร.

กองแผนงานและโครงการพิเศษ กรมส่งเสริมการเกษตร. 2522. คู่มือเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ
ตามโครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
กรมส่งเสริมการเกษตร.

-----, 2526. แนวทางการปรับปรุงและพัฒนา
ระบบส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร.

กมลรัตน์ หล้าสงฆ์. 2527. จิตวิทยาสังคม. ภาควิชาแนะแนวการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสมมิตร. กรุงเทพฯ.

กรรณิการ์ ภูประเสริฐ. 2527. จิตวิทยาทั่วไป. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

จิราพรรณ นิมศิริกุล. 2533. พฤติกรรมทางจริยธรรมของเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรในเขตภาค
เหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบัน
เทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้. เชียงใหม่.

เจริญ สุชนันตพงศ์. 2526. "หลักและวิธีการของงานส่งเสริมการเกษตร" ในเอกสารการ
สอนชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมา
ธิราช. กรุงเทพมหานคร.

จุมพล หิมพานิช. 2532. องค์การและการจัดการ. เอกสารการสอนชุดวิชาหน่วยที่ 9 - 15
สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร.

- นายศิลป์ เกียรติพัฒน์ และคณะ. 2527. การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาญชัย อาภาสมภาร. ไม่ระบุพิมพ์. นักบริหารที่ทรงประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์.
- ชูศักดิ์ เกียงตรง. 2517. การบริหารบุคคลในภาครัฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดิน ปรัชญฤทธิ์. 2530. ตัวแปรพฤติกรรมศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาองค์การ. เอกสารสอนชุดวิชาหน่วยที่ 1 - 7 สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร.
- นิพนธ์ ศศิธร. 2523. การจัดระเบียบองค์การในปัจจุบัน : อนาคต. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์การพิมพ์.
- นวล กัลยาณธรรม. 2531. การใช้พลังอำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับขวัญในการปฏิบัติงานของครูในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร : วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. นครปฐม.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2528. จิตวิทยาทั่วไป. ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.
- บุญส่ง นิลแก้ว. 2530. เครื่องมือวัดเจตคติ. ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- บุญสม วรรณเอกศิริ. 2529. ส่งเสริมการเกษตร : หลักและวิธีการ. ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้. เชียงใหม่.
- บุษลดี สัตยมาณะ. 2521. การบริหารรัฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นิเวศ ลาวานะพงศ์. 2520. บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท. สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- วิจิตร อาวะกุล. 2527. หลักการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร : O.S. Printing House.
- วิระพงษ์ วงษ์ระพีพันธ์. 2533. พฤติกรรมทางจริยธรรมของเจ้าพนักงานการเกษตรระดับตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้. เชียงใหม่.
- สุริน สุวรรณรัตน์. 2524. ทฤษฎีการเป็นผู้นำกลุ่ม. ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. (เอกสารโรเนียว).
- สงวนศรี วิรัชชัย. 2527. จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทศึกษาพรจำกัด.

- สมัย จิตหมวด. 2524. จิตวิทยาทั่วไป ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.
- สมบูรณ์ ศาลยาชีวิต. 2526. จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่. เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์.
- สุชา จันทน์เอม. 2522. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
- , 2527. จิตวิทยาทั่วไป. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2531. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะผู้นำของครูใหญ่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก. วารสารการวิจัยทางการศึกษา เล่มที่ 18 ฉบับที่ 2.
- โสภณ ชูนิกุลชัย. 2521. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
- อรุณ รักธรรม. 2527. หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
- เอนก ทวีแสง. 2519. จิตวิทยาทั่วไป. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. พิมพ์โลก.
- อภรณ์ สันติบาล. 2521. รวมทฤษฎีจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อารง สุทธิศาสตร์. 2527. ปฏิบัติการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- BERECSON, B. AND G. STEINER. 1964. *Human behavior*. New York : Harcourt Brace and World, Inc.
- GIFFIN, K. 1967. "The contribution of studies of source credibility to a theory of interpersonal trust in the communication process". *Psychological Bulletin*, 8.
- KELLY, J. 1974. *Organizational behavior*. Illinois : Richard D. Irvin, Inc.
- SAYLES, L.M. 1949. *Leadership : What effective managers really do and how they do it*. New York : McGraw - Hill, Co.
- CHANUPON, S. 1986. *Extension and client's system perception of training needs of rice farmers in Chiangmai Province*. Unpublished Ph.D Dissertation, Central Luzon State University, Munoz, Nueva Ecija, Philippines.

ผลการทดสอบค่าอำนาจการจำแนกของเครื่องมือ

ข้อความ	ค่า tc	prob.
1. เกษตรอำเภอเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพเป็นอย่างดี	6.02**	.007
2. เกษตรอำเภอเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการบริหารงานตามระบบงานส่งเสริมการเกษตร	3.57*	0.19
3. เกษตรอำเภอสามารถให้คำปรึกษาและหาทางเลือกในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	6.40**	.000
4. เกษตรอำเภอเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่มงานใหม่ ๆ	5.46**	.000
5. เกษตรอำเภอเป็นผู้ที่การวางแผนปฏิบัติงานที่รอบคอบ	2.45*	.025
6. เกษตรอำเภอมีการคิดค้นหาวิธีการทำงานให้สำเร็จรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	3.88**	.001
7. เกษตรอำเภอสามารถศึกษาและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้รวดเร็ว	5.46**	.000
8. เกษตรอำเภอนำเอาเทคนิคหรือวิธีการและความรู้ใหม่ ๆ มาถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้เป็นอย่างดี	4.57**	.000
9. เกษตรอำเภอมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี	3.97**	.001
10. เกษตรอำเภอมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป	4.21**	.001